

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
7 C 16 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
7 C 16 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
7 C 16 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
7 C 16 [1]

DE KLEYNE
Cathechismus, oft Kinder
leere der Duytscher
Ghemeynete van
Londen.
★ ★
★

Ghemaect, door Marten
Micon.

Coloss. 3. c 16.

Het woord C H R I S T I woone rycke-
lick in v , mit alle
wysheit.

Gedruckt te London , by Jan
Daye, den lesten Augusti.

1 5 6 1.

Cum gratia & priuilegio,

IAN A LASCO
tot den Godsalighen
Leſer.

christeliche Leſer, mit deson
kleynen Catechismo, willē
wy wt uwe handen niet nie-
men den grooten, die alle
Sonbaghe ordentlick ver-
haert werdt tot onser Ghe-
meynte: niet alleenlick der jonghelyt een
hochte forme voorkellen, welke sy te beter
van bryten leere, eerle tot den Nach-
male des Heeren toeghelaeten werde. So
sullen dan de Ouders haer ionckheyt hier
in (so sy voor God schuldigh syn) neerste-
lich oni erwysen, sonder nochtans hen sel-
uen te vergheten.

Want dese leere werdt een kinderleere
ghenaemt, niet om datse den kinderen al
leen aen gaet, mer om dat de selue een ye-
ghelick mensche, eet hy volwassen is be-
hoerde te bekerinnen, ende daer na syn le-
uen te sellen, ende oock syn kindrs te
leeren. Die dan volwassen synde, hier in
noch niet gheoeftent syn, datse sick nies

schamen mit den kinderē Christi,
Christum te leeren, op datse
van Christo, om haer op-
gheleute onwetenschap
willen, met ewelich
verworpe wer-
dēl.

VAN DER kennisse Gods.

Vraghe.

Aertoe bistu van G O D
gheschapen: ende in dese
wereld ghestelt?

Antwoorde.

Op dat ick God myn leuenlangk; 1 Tim.2,2,4
echten leerne kennen ende die-
ende*eyndelick mit hem indē Ephes. 1.
nel leue in eeuwigheyt.

Vraghe.

Kan men doch wt dat natuerlick
nuft der menschen , eenige sa-
makkende kennētschap van God
oben? Antwoorde.

Neent: Men moet de selue,
bor de verlichtinghe des heylighē
geests , alleenlick wt den woerde
ds halen,namelicke wt de scriften
ouden ende nieuwē Testamēts?

Vraghe.

Wat leert ons de Schrift in son-
cheyt van God?

Antwoorde.

Wat syn wesen ende wille sy?

Vraghe.

1 Cor.2,c,10

2. Tim.2,d

15,16

Aan de kennisse Gods.

Wat leert ons de Schrift van sy
welen?

Antwoorde.

Deu. 6.2.4. *Dat hy eewigh, goed, wys, mach-
Mar 12. c. 27 tigh, rechtuerdigh end eenigh sy, in
Mat. 19. c. 17 wesen. dry uuldigh nochtans in per-
7 Mat. 3. 16. soonen. Die daer is, de Vader, end de
28. d. 19. Sone, end de heylige Gheest.
1. Ioā. 5. b. 7

Vraghe.

Soudē wy dese wesenlicke eenig-
heyt Gods, in dry uuldigh eyt der Per-
soon, wt onse vernuft niet kon-
nen begrypen?

Antwoorde.

1. Co. 2. d. 14 Neen wy: ¶ Want de natuerliche
mensche begrypt niet die saken die
God aengaen: Ia, wy selue, die door
den Gheest Gods gheborē syn: ¶ sien
nv God alleēlick, als door eenen spie-
ghel, * mer hier namaels sullen wy
hem eerst sien van aensichtre te aen-
sichte, ghelyck hy is.

Vraghe.

Wat sullen wy in sonderheydt
synen wille mercken?

Antwoorde.

Deu. 32. c. 36 Hoe dit hy t' onswaert ghesint is:
Nu. 15. d. 39. ende wederom hoe wy t' hem waert
40. behooren ghesint te wesen. Tewc-

gca

Van de kennisse Gods. fo. 3

dat wy hem ghehoorsaem syn,
enet onderhouden syner ghebode.

V raghe

wt syn de stuckē die wy volgen-
beuel Gods, doe oft laten sullen.

Antwoorde.

De selue syn in thien gheboden
welick begrepen, mit dese nauol-
ande woorden.

Ick bin de Heere dyn God, die Exo. 20.2,24

vt Agyptē lande, wt den diest - Deut. 5.2,6.

se, gheleydt hebbe. Du salt I.

en ander goden voor my, noch

en my hebben.

Du salt dy gheen beelden, noch

iche ghelyckenisse maken, noch

nt'ghene datter bouen in de he

den is, noch van datter onder

er ærde is, noch vā datter in de

teren onder de ærde is. En aen-

se niet, noch eerse, noch diense

t. Want ick die Heere dyn

d bin stærck ende ieloers, die

er besoecke der vaderē misdaed

den kinderen, tot in dat derde

A 3 end

II.

De Gheboden Gods.
end vierde ledt, der ghener die my
hatten. End ick doe bermhertigheit
an veel duysenden, die my lief heb
ben, end myn ghebode onderhoude.

III.

Du salt den naem dyns Heere
dyns Gods, niet te vergheefs of
lihtuærdelick ghebruycken, want
de Heere sal hem niet onghestraft
laten, die synen naem te vergheefs
ghebruyckt.

IV.

Sy ghedachtigh des Sabbathoths
dagb, dat du dien heylighst. Ses
daghen salt du arbeyden, ende al
dyn wærck doen, mær de seuenste
dagh, is de Sabbath des Heeren
dyns Gods: da salt du gheē wærck
doen, noch dyn sone, noch dyn
dochter, noch dyn knecht, noch dyn
dienstmaeghd, noch dyn vee, noch
dyn vredelingk, die in dyner stad-
poorten is. Want in ses daghen
beeft de Heere hemel ende ærde
ghemaeckt, ende die See, ende al
datter in is: End hy rustde ten se-
uensten daghe. Hierom seghende

de

der eerster Tafel. fol. 4
Heere den Sabbath dagh, end
tighde hem.

Du salt dyn vader end moeder
n, op dat du langhe leuest op
en : end dat het dy wel gae in
lande, dat dy de Heere dyn
dheuen sal.

Du salt niet dooden.

Du salt gheen ouerspel doen.

Du salt niet stelen.

Du salt ghee valsч ghetuygh-
te spreken teghen dynen naestē.

Du salt niet behaeren dyns
esten huys. Du salt niet beha-
ren dyns naesten wyf, noch synen
echt, noch syn jongkwyf, noch
ien osse, noch synen esel, noch
eenigh dingk dat syn is.

V

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

Vraghe.

Hoe werden dese ihien gheboden
bedeelt?

Antwoorde.

In tweetafel, waer af die eerste Exo 32 d 18
vieri gheboden begrepen, God aen 32 d 15+34 a
et: de ander, in sea gheboden begre 4+
an, aensiet den naesten. Deut 5 c 15

A_4

Vraghe

Wtlegghinghe.

Vraghe.

Wat eyscht God door d'eerste ghebod?

Antwoerde.

Mat. 4, b. 10

Luc. 4, b. 8.

Ezai. 44,

Exo 12, c. 29

Rom. 8, f. 38

Ioan. 3, b. 16

* Dat wy hem wt herten dienen
ende aenbidden, ende houden voor
dē eenighē Heere end Saligmaker,
* die daer alleen wilt ende magh ta-
ligh maken: ghelyck * hy in de ver-
lossinghe der kinderen Israels wt
Egypten , klaerlick bewesen heeft:
end alderklaerlickst in de ouerleue-
ringhe syngs Soons in den dood des
cruycen , voor ons ellendighe men-
schen, die noch syn vyanden waren.

Vraghe.

Wat beghert de Heere meer door
dit ghebod?

Antwoerde.

Ez 21, d. 45

Iere. 9, d. 31.

Dat wy gheen vrémde goden vol-
lere, ghen sullen, by den welcken sy grou-
welick teghē dir ghebod sondighē,
die haer wylscheit , ghorechticheyt,
ost maghticheyt te veel toe schry-
uen, ost eeniche creatueren meer dā
het gheoorloeft is , betrauwen ost
vreesen, welcke alle vrémde goden
syn.

Vraghe.

Deu. 4, c. 15.

Wat eyscht de Heere door het twee-
de

ghebod?

Antwoorde.

dat niemavd hein, * wt syn ver-
eenighen wtwendighen dienft
tere, door oprechtinghe der beel-
die aller valscher Godsdiensten
voorsprongk syn * Want hy wil
ghebeden wesen, inden Gheest
Waerheydt.

Io2. 4. c. 24

Vraghe.

Wie synse die dit ghebod ouentre

Antwoorde.

So vele alsser God buyten syn Esa. 42. 9 d. 11.
word cenen nieuen dienft versie Mat. 15. 2. 8.
of van andere versiet, volghen. Psal 115. 2. 4
ock die eenighe beelden tot ee- 7 deu. 27 c. 15
men Gods dienst maken, of doen Esa. 44. b. 9
ken, ende bewaren, oft inwende-
aenbidden.

Vraghe.

Wie synse die de beelden aldus aen-
den?

Antwoorde.

Inwendelick aenbidden sy de beel Esa. 44. c. 17
die daer af eenige hulpe verwach ierc. 10. 2. 3.
wanneer syse dienen: of de selue
sen, wanneer syse verachten.

ter wtwendelick werden sy me- Baruch. 6.
merley wyse aen ghebeden, te we-

A v. tca,

Wtlegghinghe

Dan. 3 ten mit kniebuyinge, kussen, ker-
1Rc. 9.d. 18 sen, mit een eerbiedigh acnsien: ende
der ghelycken.

Vraghe.

Met verstoort sick oock God, als-
men in deser wyse dit ghebod ouer-
treedt?

Antwoorde.

Ezech 14.f. Ia hy grootelick: *ende straf-
Osee. 8. grouwelick mit kryghen, hongher,
Esa. 44.g pestilency, & ende mit verblinthcyt
18. des ghemoeds, ouermits dat hy een
Rom. 1 sterck ende ieloers God is, die door
Sap. 14 fulcken beeldēdient, ende versierde
Godsdiensten vergheten wert, end
syn woord veracht.

Vraghe.

Wat eyscht God door het derde
ghebod?

Antwoorde.

Ephe 5.d. 17 Ten eersten, * dat wy hem op-
Lu. 10.d. 22 rechtelick na syn woord leeren ken-
Esa. 48.d. 18 nen, ende hem bekēt hebbēnde, hem
mit lyñ toebehoorende eere vereerē.
Esa. 66.d Ten anderen, dat wy syn woord
ghērne, *ende mit groote ootmoe-
digheyt, so wel ten huysse, als in der
Ghemeynte hooren, ende handelen.
Ten derden, dat wy hem alleene in
alle

gheesteliche ende lichameliche
vrieten, nae synen wille, voor
aeenroepen, ende hem voor de
unghen weldaden danckē. Ten
men, dat wy, * volghende onsen
synen name belyden, † ende
oedspreken, dan dat syn godlickē
lesteit magh groot makē, * Ten
men, datmen niet swēren sal, dan
synen naem alleene, als de eere
mens, end de saligheyt des naesten
sal eyschen: † welck men oock † psa. 15 b
welick houden sal. Vraghe.
Wie synse die dit ghebod ouertre-

Antwoorde.

Ten eersten, die Gods woord tot Esa. 43 21
utterie, bedrogh, loghenen, licht-
igheyt, ende tot bedeckinghe
vagher valscher Godsdiensten mis-
trucken. Ten ander, die God
quippen, end niet met herten aen-
men. Ten derde, die yet buytē dē Esa. 29 d 15
woerde Gods tot God of tot eenige
ueren belouē, of sodanighe be-
volbringhen. Ten vierden, die Leu. 24 b 18
lasterē, of tot de lasteringhe der
lachen, of door de vingers
Tē leste, die daer onbehoorlick
oren, of anderen een oorsake syn,
omt'selue

Luc. 9 a 8
end. 12. g. 60
† pc. 4 b 18
Deu. 6 b 13
Exo. 23 g 32
Esa. 45 b 23

Esa. 29 d 15
Mat. 15 a 8

Leu. 24 b 18
Rom. 1 d 26

Wtlegginghe

om t'selue te doene,
Vraghe.

Is het dan den Christenen gheoors
loeft, eenige twyfelachtiche sake
mit eenen eede te bescheyden?

Mat. 5. f. 37+

Antwoorde.

Jaco. 5. c. 12+

* Lichtuērdighe eeden, wt een qua

Deu 6 b. 13.

de ghewoonte, syn in der Schrift

ende 10. d. 20

gantslick verboden: ¶ mer de oprech

Iere. 4. a. 1.

te end ernstighe, die de eere Gods en

ende 12. d. 16

de de liefde veruoorderen, syn ghe-

* cfa. 4. f. d. 23

oorloeft end noodigh: * aenghe-

¶ loā. 3. a. 5.

merckt dat sy vā God ghebode syn,

2. cor. 1. d. 18

¶ ende van Christo end syn Aposte-

Gcn. 21. d. 31

len, ende andere heyligne mannen

25 d. 32. 26. g

beyder testamenten, ghebruyckt,

31. ende 31 g

Vraghe.

53.

Wat is'er noodigh tot eenen be-
hoorlijcken eed?

Antwoorde.

Deu. 6. b. 13.

* Ten eersten, datmen alleenlick

ende 10 d. 20

swere by den name Godes, ¶ welc-

¶ Ie. 17 b. 10

ke alleene de verboighentheden der

* cfa. 4. f. c. 15

kerten bekent, * ende alleen verdr-

Exo. 23. g. 31

uen ende saligh mahan kan, End niet

Ios. 24. c. 14

by creatueren, welck oock God ver-

Iere. 5. a. 2.

boden heeft. Ten anderen, dat de sa-

Soph. 1. a. 5.

ken sulck syn, ¶ dat sy de eere Gods

vercorten, oft den naesten verhinde-

SCB

soudē, t'en ware datse eyndelick Ier. 4+2+24
eenen eede beuestight wurden. Exo. 22. b. 11
nēr in alle andere saken fullē wy Mat. 5. f. 17
marken, ja, ja, Neen, neen: t'en sy dat Iaco. 5. c. 12
van God swaerlick ghestraft wil
wesen.

Vraghe.

Aertoe heeft God het vierde ghe
vander heylighmakinghe des
Sabbaths ghegheuen?

Antwoorde.

Hop dat wy door onse boosheyt, oft
oorde eenparighe sorghfuldighedē
leuens, synder nēmermeer sou-
vergheten, of hem slappelick die-
so heeft hy ghewilt, dat wy in
een seuensten dagh, vry van allen
arcke, ons gantselick souden voe-
gen, om de godsaligheyt te leernē.

Exo. 31. c. 18.

Vraghe.

Hoe werdt dit ghebod ggehoudē?

Antwoorde.

Is't dat wy ons seluen versaeckt Esa. 56. a. b.
ubēde, dē Heere door synē Gheest 58. b. 66. b. c.
ons laten wērcken. Ten anderen,
dat wy den gantsen Sabbath
van onse daghelicksche wērc-
ledigh synde, ons gantselick voe 1. Cor. 16. 24
(so verre als't moge lick is) om

Wtlegghinghe

in de ghemeyne vergaderinge gods woord te hooren, end andere Christeliche oeffeniughē, wten woerde Gods inghestelt, te ghebruycken: op dat wy in alle godsaligheyt onder-

Exy. 20 b 10 houde ende versterckt moghen werden. Ten leste is't dat een yeghelyc syn kinders ende dienstboden nerstelick tot de christeliche Ghemeyn te bringhe ende stuere.

Vraghe.

Wie synse die dit ghebod ouertreden? Antwoorde.

Nu. 15 d 31 * Ten eersten, die de Heyliche ghemeyn vergaderinghe door slappigheyt, gulsigheyt, lichtuerdigheyt, oft ghierigheyt eenighsins verlaten, Nehem. 5 a oft anderen oorsake gheuen te verlaten. ¶ Ten anderden, die sick in sulke vergaderinghe vinden, daer de valsche Godsdiensten alleenlick d'ueiland hebben, oft d'instellinghen Christi verkeert werden.

Vraghe.

Wat is volghende t' vyfste ghebod, vader ende moeder eerenz?

Antwoorde.

De selue, hoe sy oock in de wêreld veracht syn, vereeren. Hen in alle dia ghet

Der ander Tafel. Fol. 8 Le. 19 b 31

die den wille Gods niet we- Ephe. 6 a 1
staen, ghehoorsaem wesen. Ende Pro. 23 c 22
aerlue in nood, na onse vermoghē Eccle. 3 b 9
men ende by staen. So wie dese
maken veracht, die ouertreedt dit
lood. Vraghe.

Die salmen onder den naem der
mieren verstaen? Antwoorde,
alle die ons in de plaeſte dei Ou- Pet. 2 c 13
ren voorstaen, als syn de Ouer- Rom. 13 a 1
cie, Dienaers des Woords, Mom- 1 thes. 5 c 12
bos, Huysheeren, Schoelmeesters. Col. 13 d 22
dierghelycke, welcken allen,
en yeghelicken in synen graed,
eeere schuldigh tyn.

Vraghe.

Waarom heeft God de langkheyrt Ephe. 6 a 3
euens, desen ghebode anghe-
ghen? Antwoorde,

Op dat hy ons, die van natueren Sapien, 4
nieblasen end wederspanigh syn, Proverb. 10
ster tot onderdanigheyt bréghē Ezech. 12
de, want wy alle van natuerē een
kleuen begheren. D'welck als
dat de godsalighe hier niet altyd
veruerē, so verwruuen sy't nochtas
nāmaels. Met de boose, end die 1 Sa. 3 c 14
en ouderen onghehoorsaem syn, Deu. 22 d 18
ordē dikmael door de scherprich-
ters, 7 of

Wtiegghinghe

¶ of andersins haestelick vā hierige-
weert, of langkieuende in ellendig-
heyt, iammerlick vergaen end cyn-
deliek, ten sy dat sy sick beteren. sul-
len van den ewighen leuen wtge-
sloten werden.

Vraghe.

Hoe werdt het seste ghebod, van
niet te dooden, ggehouden?

Antwoorde.

Luc. 6 d. 27. Is't dat wy tot allen menschen,

Ro. 12 d. 20 oock tot onsen vyanden wel ghesint
syn, end de selue na onse vermoghen
bystaen, dat sy in gheenderhande
quaed der sielen of des lichaems val-
len: oft is't dat sy daer inne gheual-
len syn, daer wt verlost werden.

Vraghe.

Hoe werdt dit ghebod ouerghe-
treden?

Antwoorde.

Ten eersten, als wy yet doen, dat
door datmen tot dootlagken koē-
te weten, als wy yemand wter her-
ten quaed gonnen, benyden, haten

Matt. 5 c. 22 *door ghebaer, woorden, oft wege-
ken tot gramschap verwecken, end

Leu. 19 d. 17 der ghelycke, ¶ voorts als wy de-
z. Cor. 5 a. 2. broeder die daer is sondighende, n

wille

Hallen vermanen, noch tot de Ghe- 1. thes. 5 c. 14
eynte brenghe, als sy de vermania 2 Lu. 6. d. 28
ne verachten. ¶ Ten lesten, als wy Ro. 12. d. 19.
onghelyc^t synde, ons selue soec Mat. 5. c. 21.
n te wreken.

Vraghe.

Salmen dan be boosheyt ongh-
aft laten?

Antwoorde.

cent: De boosheyt moet wel ghe-
haft wesen: mer niet van allen men Deu. 13. 10.
men, mer alleenlick van de ghene Nu. 14.
daer toe vā God na haer bedienin
ghestelt syn: Als de Ouerheyt,
last ende beuel heeft om de boos-
heit mit den swerde te straffen, ter
orderinghe der eerden Gods, ende Ro. 13. b. 4.
ghemeynen vredes. Hier moet
seelick toeghesien syn, datter gheē
keerde finnelickheyt ghebruyckt Pro. 17. c. 15
in het straffen: ende dat de onbe- Esa. 5. e. 23.
uldighe voor de beschuldighe-
et ghestrafst werden.

Vraghe.

Hoe werdt het seuenste ghebod,
n gheen ouerspel te doene, ghe-
luden?

Antwoorde.

Ten eersten, als de band des hou-
B. welicks

Wtlegghinghe

I Cor. 7. a 5 welicks in alle reynigheyt ghehou-
Deu. 22. b 13 den weidt. Ten anderen, als yemād
matelick alle dinghen ghebruyckt,
Eph. 5. d 18 die de quade lusten verwecken: als
syn spyle, dranck ende kleeders. Ten
derden alsmen de versoeckingen der
booscr lusten, door soberheyt ende
ghebeden nēstelic wederstiet. Ten
lesten alsmen * straft, die daer ou-
tuchtēlick wandelen of spreken.

Vraghe.

Wie synse die dit ghebod over-
treden? Antwoorde.

Ten eersten so vele als daer doen
anders dan het nu geseyt is, haer le-
Eph. 4. d 19 dematen tot oncuyshelyt veroorsa-
ende 5. a 18 kende. Ten anderen, die daer volgen
Gala. 5. c 19 het voedsel aller quader lusten: als
syn ledighedyd, dionckenschap, bras-
serien, onreyne klap, liedeckens ende
boecken ende de gemeynschap der
onreynigher menichen. Ten lesten,
die daer lieuer branden, dan inden
Heere trauwen. Vraghe.

Hoe onderhoudtmen dat achttste
ghebod, van niet te stelen?

Exo. 20. c 17 Antwoorde.

Heb. 13. a 5 Als wy mit den onsen te vreden
I. Ti. 6. b 10 syn, ende den anderen huer weluaer-
sien

et misgunnen: noch teghen de ghe
die rycker syn dan wy, murmure
Ten anderen, als wy in alle dinz
uen mit onsen naesten so handelen
in ghewichte, ghetal, ende mate, Je. 19 g 35, 36
wy soudē begheren, datmen mit Deu. 25. c 13
s handelen soude. Ten lesten, als
wy de armen, end* in sonderheyt de Gala. 6. c 10
y sghenooten des gheloofs, na on
vermoghen helpen ende bystaen.

Vraghe: Hoe werdt dit ghebod ouerghie-
den?

Antwoorde.

* Ten eerste, als wy door bedroghi Pro. 20. b 10
sen naesten eenighe schade aen- 23.
en, syn ghewin verhinderēde, we lere. 5
nde, of verminderende. * Ten ande Mat. 6. c 10
als wy ghierichlick mit grooter Pro. 28. c 20
ghuldigheyt haestelick foeken t' deu 24 c 14
k te werde. * Ten derden, als wy Ier. 34. c 16
onsen arbeideren teghen alle re Iacob. 5 a 4
ickheyd haedelen, of hen den rech Deu. 22. 24
loon onthouden of verkerten. Exod. 22 b 7
en vierde, als wy t' ghene dat ghe Eccle. 29. 2 4
inden end t' onser vrouwe beuelen,
ghelcent, of te pāde gegheuen is,
alle dat eens ander is, t' oghelyc
teghen den wille des meesters
iden. * Ten vyfsten, als wy onse Luc. 16. d 15

B. ii.

goet

Wtiegghinghe

¶ Rō, 13.2.2 goet onmatelick ouerbringhe. ¶ Tē
11.3.2.1. iesten, als wy onser Ouerheyd, * Hee
Mat, 22. b. 21 ren oft Meesters, onsen arbeyd ende
* Col. 3. d. 22 dienst niet ghetrouwelick wtichtē.
Ephe. 6.2.5. Vraghe.

Wat eyscht de Heere door't neghe
ste ghebod, van gheen valsche ghe-
tuyghenis te spreken teghe onten
naesten?

Antwoorde.

Ten eersten, dat wy de loghen ha-
rende, alle dingē oprechtelick end
Ephe. 4. f. 25 sonder gheueynstheyt * mit onsen
Zach. 8. c. 16 naesten spreken; de waeheyd bemin-
Psal. 15. a. 2. nende ende sprekende, ende ouer al
ende 34. c. 14 ter eerē Gods, end oorboor des nae-
sten veruoorderende. Ten anderen,
dat wy den goede name onses nae-
sten, als onsen eyghenē, beschermē.

Vraghe.

Wie synse die dit ghebod ouertre-
den? Antwoorde.

Psal. 28. b. 4 Ten eersten, alle smeeckeleers, oft
Pio. 6. b. 19, pluymstryckers, end alle die valsche
end. 12. b. 17 ghetuyghenis spreken, beschermē,
ende 20. c. 19 oft bewillighen. Ten anderen, dis
Deu. 19. d. 18 de waeheyd onbehoorlick verswy-
ghen. Den name haers naesten mit
lasteringhen, ouerdragghingen, ende
lichts

sichte suspicien beschadighen. Ten
vanden, die de lichtuērd ghe ouer-
gaghers gherne ghehoor gheuen,
d de ongehoorde partie lichtuēr-
lick * verdoemen. Ten lesten, so Iaco 3.c.9
el als' er om huer schadelicks ghe- ende 4.c.11.
ins of wraeckgierigkeyt wille, Prover 26.c
menklaghē ghetuygen, oft klach- Deu.1.c.16
naennemen, of een valsche sake be- end.16.d.19
nērmen.

Vraghe

Wanneer werdt het leste ghebod
houden?

Antwoorde.

Als wy in't herte mit warachi,
liefde Gods end onses naesten- Rōm.7 d.18
ntselick beuanghē syn, sonder ee Deu.10 c.12
ghe quade finnelickheyte: ende alle Matt 5.c.28
quade begherlickheyte (die daer is de
ortel aller quaden) van ons ghe- 1 Ti.5.b.19
ert werdt.

Vraghe.

Wie synse die dit ghebod ouer-
den?

Antwoorde

Die daer in haer herte gheuoclen
teneghentheden, die den wille Rōm 7.d.23
bds wederstaen, hoe kleyn of on- 23.
dacht sy oock syn moghen: ende Galat 5.d.

B iii. die

Wtlegghinghe

Die de selue, op datse niet inderdaed
doortrekenen, niet vromelick weder
staen.

Vraghe.

Kāmen dese thien gheboden niet
in't korte begrypen?

Antwoorde.

Ia'et, Want Christus selue heeftse
in't korte begrepen op deser wyse:

Mat. 22. d. 29

* Du salt dynen Heere dynen God
beminnen wt gātsen herte wt gant
se dyn siele, wt gantsc dynen ghe-
moede end gantsc dyne krachten,

Luc. 10. e. 27

Mat. 7. b. 12 *ende dynen naesten als dy seluen.

Wat dit syn de Wet end Propheten.

¶ Vā de kracht der Vvet, end den Gheloone.

Vraghe.

Is'et oock den menschen gheoor-
loeft wt syn eyghen goetduncken,
in de plaatse deler voorseyde ghebo-
den Gods, nieuwve in te stellen, of an-
dere daer toe doen?

Antwoorde.

Coll. 3. b. 8 Neent, want God doet alle syn si-

Esa. 29. d. 13 ken volcomelick, end werdt door

Mat. 15. a. 8 menschen in stellinghen (also hy sel-
ve betuyght) te vergheefs ghedient.

VII.

Vraghe.

Mer die de voorghemelde ghebo
n Gods te vollen onderhouden,
siden die doch saligh werden? en
wederom diese ouertreden, ver-
emt?

Antwoorde.

Ia sy, wat daer staet gheschreuen: Leu. 18. a 5
Diese doet die salder in leucn. ¶ En ¶ deu 27 d 25
wederome, Veruloeckt sy so wie Gal. 3. b 10
mer niet blyft in al het ghene dat
gheschreue is inden boeck der Wet,
dat te doen.

Vraghe.

Hoe sullen wy tot de volcomen
hoorsaeyt der ghebode Gods
gaen komen?

Antwoorde.

Niet wt ons: * die door den val Rom. 5. c 14
te ten eewigen leuen dood syn. 1. Co. 15 c 21
Want de Wet is gheestelick ende Gen. 2. c 17
syn vleeschelick verkocht onder ¶ Rō. 7. c 14
sonde. By den welcke wy alle der
doemenisse onderworpen syn:
merckt dat hy *veruloeckt is die Gal. 3. b 10
een stuck beschuldight is. Iaco. 2. b 10

Vraghe.

Iec is't dan moghelyc dat wy sa
werden?

Antwoorde.

Rom. 3. d 24

Door de gheschenckte weldaed ende 5. b 8

B iiiii. Godst:

Van de kracht der Wet.

Gal. 3.b.13 Gods: * die synē eenighē Sonc vroost ons , op dat wy niet' cevelick ver-
Ephe. 1.d.20 gaen souden , in † de schandelicks ende. 6.d. 16 dood des cruycen, ghegheuen heeft:
1.Cor. 2.a.2. op dat alle die aē hem gheloouen sa
1.Ioan. 1.c.7 ligh werden. Vraghe
ende, 2.2.2

Mēr na dat ons Christus wt lou-
ter ghenade rechtuerdight , syn wy-
nv van de ghehoorsaēheyt der god-
licker Wet also verlost ende ontsc-
ghē, dat wy t'ghene dat ons lust, doē
moghen?

Antwoorde

Neen wy trauwen Want daer is
een groot onderscheyt tusschen de
Gala. 3.b.12 veruloeckinge der Wet * van welc-
Rom. 8.a.3 ke ons Christus alleene verlost heeft:
1.Pet. 2.c.16 end de ghehoorsaemheyt der Wet,
Gal. 5.a.1 welcke hy ons alwegh voorthoudt
Rom 6.d.16 ende eyfcht. Want God na syn ghe-
rechtigheyt kan nemmermeer lyde
Exo 20.a.5 de verlatinghe synder Wet : † met
Psal. 5.a.5 versoeckt de boosheyt, ende verdēft
end. 145.b.8 alle sondaers. Vraghe.

Mēr gemērckt dat wy van natue-
ren tot de ghehoorsaēheyt der Wet
seer traegh syn, ende altyd min doet
dan wy behooren: hoe sullē wy hier
moghen ghetroost werden.

Antwoorde.

Van den Ghelooue.

13

van Christo Iesu alleene. Die ten
pouken ons door synen Gheest ver-
weckt end verweckt tot een nieu-
weheyt des leuens. Ende ten ande-
ral wat in onse wērckē noch on-
ende onuolkomē is, * dat rey- 1. Ioan. 1.c. p.
ant hy, end volmaker. Col. 1.b. 13

Vraghe.

14.

Wer syn oock dese weldadē Chri- 1. Cor. 1.a. 8
allen menschen nut?

Antwoorde.

Neen sy, mer den gheloouighen
atene: * Want wie daer niet ghe- Ioan. 3.c. 18
eft, die is van ny veroordeelt. Mar. 16 c. 16

Vraghe.

Wat is dan een oprechtigh ghe-
uite? **Antwoorde.**

Het is een vast onwankelbare be-
kennen in God, in onsen herten
oor dē heylighē Gheest verweckt,
hy ons een ghenadigh Vader is,
Christi Iesu syns foons wille
menne.

Vraghe.

Wat teekenen werdt dit wa-
rechtigh ghelooue vanden valschen
verkent? **Antwoorde.**

Den eersten d'warachtigh geloo-
ve is niet een naeckte historische
waisse, mer een vast betrouwien. Ro. 4.d. 18

B Y T E

Van den Ghelooue.

Hebr. 11.13. Ten anderen, het heeft syn woonste
Ro. 10.8 niet in de lippen, temer in onse her-
***Ioan. 14.8** ten. Ten derden, het * aensiet God
9.10. den Vader ende synen Sone Iesum
Christum. Ten lesten, het heeft synē
oorsprōgk wt den heylighē Gheest,

Ioan. 3.15.

Ioan. 14.

*die ons wederbaert, uernieut, ende
allerhande Godsal ghe vruchten in
ons voortbrengt, ende leert ons in al
le dinghen de waerheyt nae t' ghe-
penbaerde woord Gods. So waer de
ſe teeckenſ ghebreken, daer is gheē
ghelooue, mer alleen een opiny oft
meyninghe. **Vraghe.**

Zynder oock eenighe iekere hoofd
stuckē onses Christelickē gheloofs:

Antwoorde.

Ia'et: welcke in een korte spruec-
ke, (d'welck Symbolum Apostolorū
ghenaemt is) begrepen syn, mit de-
ſen woorden:

*Ick ghelooue in God den Va-
der Almachtigh, Schepper des he-
mels ende der aerden.*

*End in Iesum Christum synen
ienighen Sone onſen Hcere.*

*Die onfanghen is van den heys
lighen*

Van den Ghelooue. 11
en Gheest, gheboren van der
ghd Maria.

Gheleden onder Pontio Pila-
hocruyſt, ghestoruen, ende be-
ien, is neder ghedaelt ter hel-
. Ten derden daghe is by we-
m opghestaen van den doo-
. Is ten hemel opgheclommen,
ter rechter hand Gods des Vā
almachtigh, vā waerby kom
ſal te oordeelen de leuenden
de dooden.

ck ghelooue in den Heyligen
Geest. De Heylige Christelic-
Ghemeynte. De ghemeenschap
Heylige. De vergiffenisſe der
len. De verryſenisſe des vlee-
s. Ende dat eewigh leue. Amē.

Vraghe.

Wec werdt dit Symboli ghedeylt?

Antwoorde.

drye sondelickē stucken. D'eer
van God den Vader, d'ander vā
Sone end t'erde van den heylis
Gheest.

Vraghe.

Was

D'Artikels.

Wat verstaetstu mit den woorden,
die van den Vader gheseyt syn?

Antwoorde.

Gen. 1. a. 1.

ende 17. a. 1. 2

Dat is, Ick ghelooue, dat die ewi-
ghe God, myn God end Vader is, die
daer is schepper, onderhouder, end ro-
geerde des hemels, end der erden,
end alles watter in is. In welcken al-
leene ick gants myn betrauwen stel-
le, versekert synde dat hy my helpen
magh, ende oock wilt, aenghesien
dat hy Almaghtigh is, ende dacitoe
myn Vader.

Vraghe.

Wat is, Ick ghelooue in Iesum Christum, synen eenighen Sone, onser
Heere?

Antwoorde.

Ioan. 14. a. 1. Dat is, *ick stelle myn gantsc be-
trauwen oock inden Sone Gods, als
Ioan. 5. d. 23. in den Vader, *ghemercikt dat hater
Zeph. 2. d. 18 beyder eere cuen ghelyck sy : & door
ende, 3. c. 12. den welcken ick eenen vryen toe-
ganck, hebbe tot den Vader.

Vraghe.

Mat. 1. d. 21. Waerom is hy Iesus, dat is, Saligh
Luc. 2. b. 11 maker ghenaeint?

Antwoorde.

Om dat hy syn volck saligh maect.

v. 25

nuere sondē, ende datter in ghee Mat.1,4 d. 21.
anderen eeniche saligeyt ghe- Act.4, b. 12.
elen is.

Vraghe.

Waarom is hy Christus, dat is, de Ge
lige gheheeten?

Antwoorde.

dat hy een eenigh, ewigh, end
eerste Koningk, Priester ende Lee
synder Ghemeynten is : door
voors ordinancien, offerhande, ende
alleene, sy gheregeert, ghe
lycht end gheleert moet wesen,
ghetuyghē der gantser Schrift.

Vraghe.

Waarom is hy een eenigh Sone
naemt?

Antwoorde.

dat hy alleen *vander ewig- Mich.5,2,23
aen, wtten Vader ghebornen is, Apo.1,2,5.
gedruckte beelde syns wesens, Heb.1,2,3.
ghelyck wefende, & ende by *Phil.2,2,6.
meerwerdigh even als de Vader, *Ioā.5,d.23
ermits dat hy is mit den Vader, *I.Ioā.5 d.13
achtich God end d'ewigh leue,
even al God wefende, in der ee- Rom.9,b.2.
sheyrt ghebenedyt, Amen.

Vraghe.

Waarom wy oock niet Gods kinders?

Ant-

D'Artynckels.

Antwoorde.

Rom.8.c.15

Gala.4.a.6
Ephe.1.b.11
Rom.8.a.3
Ioan.1.b.14
ende 3.c.18

1.Cor.8.b.6

Ia wy trauwen, *mer alleen door
aeneminghe, ende niet wt natuerē;
mer hy is de^t natuerliche wwarachū
ghe, end eenige gheborē Gods So-

ne.

Vraghe.

Waerom is hy onse Heere ghehee-

ten? Antwoorde.

Heb.2.d.14

15.

1.Cor.6.d.19
20.ende 7.d
19.

Ten eersten, om dat hy ons door
syn maght ende goedheyt van allen
oisen Vyanden, Sode, *Satan, Dood

end Helle verlost heeft. Ten anderē
om dat wy hem als onsen Heere al-
le ghehoorsaem heyt schuldigh syn.

Vraghe.

Hoe heeft hy dese verlossinghe
ghewracht?

Antwoorde.

Dit werdt in de nauolghende arti-
kelen gheleert.

Gala.4.a.4

Psal.2.a.1
Heh.2.d.14
I.Ioan.b.14

Vraghe.

Wat beduyt dan, dat Iesus is ghe-
seyt onfanghen te wesen, van den
heylichen Gheest?

Antwoorde.

*Dat hy God blyuende, in de vol-
heyt der tyden, de ghedaente eens
knechts ontfanghe heeft, mensche,
synen broederen ouer al ghelyck,

ghe-

worden: dat is, dat hy der kindē
vleesch end bloed, in de selue **wy**
mit hen, **wi** de maeght Maria dee
tigh is gheworden, sonder eeni
sonde nochtans. Want dit is ghe
et buyten het toedoen des mās,
leene door het omschaduwen
hsylichen Gheests.

Math. 1.c 19
Luc. 1.d 35

Vraghe.

Wat troost hebben **wy** hier **wt**?

Antwoorde.

en eersten, dat onse natuerē: die Psal. 15. 87
de sondeverōreynght is, door
heylige ontfanginghe suyuer
reyn gheacht is. Ten anderen, 1. Tim. 2. b 5
hy onse eenighe warachtighe Gala. 3. c 19
dellaer sy: als die niet alleenlick
der, mer byder natuerē, namelick
Godlicker ende menschelicker,
achtigh sy.

Vraghe.

Waerom is hy meer in der Schrift
seyt, van Maria, dan door Mariā
ooren te wesen?

Antwoorde.

Op datter gheen twyffel soude
en, dat hy syn vleesch **wt** Maria
nomen hadde, na den gheslacht
sister *van Mattheo beschreuen, Mat. 1.

BY.

D'Artycckels.

Luc.1. d 42

¶ Ef.11. 21.

Gala.1. a 4

¶ Gen.3. c 15

By den welcken hy, een sone Marie,
*de vrucht haers lichaems, ¶ be bloc
me der wortelen Iesse, het *saed der
vrouwē, end de Sone Dauids, end des
menschen, in de Shrift ghenaemt
werde.

Vraghe.

Ioan.1. b 14

Waerom heeft hem de Sone Gods
hier toe vernedert, dat hy vleesch, dat
is mensche gheworden is:

Antwoorde.

Heb.2. d 14

ende 4. d 15.

Op dat hy na der ontwyffelachti-
ge leere Pauli, ouer al versocht mogh
te werden, ende sterue soude, ende
door den dood te niet doen den ghe-
nen die daer gheweld des doods had
de, namelicke den duyuel.

Vraghe.

3. Cor. 15. a 3

Wat houden de nauolghende Ar-
tyckels inne, vāde cruycinghe, dood,
begravinghe ende nederdalinghe
Christi.

Antwoorde.

Mat.27. c 38

Sy legghen wt, wat Christus in syn
menschelickē natuere * voor ons ghe-
leden heeft: te weten alderhande el-
lendigheden, die * alderschandelick-
ste dood des cruycen, de begramin-
ghe syng lichaems, die daer der ande

ICH

mensen begrauinghe ghelyck
so dat syn siele vā den' lichame,
welck in't graf lagh, in der waer-
t verscheyden, *in het Paradys
Mit korte woorden, hy heeft
tooren Gods, om de sonde des
inschelicken gheslachte, die hy op
ghenomen hadde, wterlick ghe-
selt, sonderlick doe hy aen't cruy-
sprack: Myn God, myn God, waer
heefstu my verlaten?

Luc. 23. f 43

Mat. 27 c 46

Psal. 22. a 1

Vraghe.

Wat werdt ons hierwt gheleert?

Antwoorde.

Dat ons nv God de Vader ver- Ro. 16. d 24
ant is door Christū, ende om Chri-
wille, *welcke voor onse ouer- Esa. 53. b 5
dinghen ghewond is, end is in
neen ghewreuen voor onse boos-
arden, want de straffe onses yredes
sem op gheleyt, ende door syn
hylecke syn wy ghenesen. By dē Heb. 13. c 13
lecken wy oock om syns naēs wil 1. Pe. 2. d II
* alle schande ende cruyce gher Ephe. 5. c 20
draghen sullen: ¶ end ons seluen 1. Io. 3. c 16
broederen te goedelaten komē: Rom. 6. b 12
ons vā sonden, daer voor hy ghe-
nuen is, nērstelick wachten.

Vraghe.

C

Wat.

D'Artijckels

Wat leernen wy wt der verryf-
misse Christi? Antwoorde.

Aldereerst, * dat hy is de ouerwin-

Rō. 14. c 11 ner aller onser vyanden, ♀ na dat hy
Ioā. 2. c 19 hem seluen van den dood heeft kon-
end. 10. d 18 nen op verwecken. * Ten anderen,
Ioan. 5. c 25 dat wy oock in onse lichamen door
1.cor. 15. c 22 hem verryzen sullen. ♀ Ten lestē, dat
Ioā. 11. c 25 wy na een nieuwicheyt des leuens
Rō. 6. a 4 staen sullen.

Vraghe.

Wat is, hy is in de hemels gheklō-
men?

Mat. 1. c 16

Antwoorde.

Act. 1. b 9

Dat is, Iesus Christus, in dat eenigh
ende 3. d. 12. lichaem onses vleischs, * dat hy wt
Heb. 7. d 26. Maria ghenomen heeft, is nērghens
* 1. Ioā. 2. a 1 in de wēreld, ♀ mer bouen de wolc-
Rcm. 3. d 25 ken in dē hemel, * daer hy onse Voor-
ende 8. f. 34 spreker end Middelaer is by den Va-
der, ♀ By den welcke ons door hem
end 17. d 24 een plaeſte bereydt is, * tot de welc-
* 1. Ioā. 3. d 24 ke wy steruēde henen varen. ♀ Daer
Apo. 14. c 73 om behooren wy hier leuende, he-
Col. 3. a 1 melsche ende niet erdsche dinghen
Phil. 3. d 20 te soeken ende te bedincken.
Rom. 6. a 4

Vraghe.

2. Pe. 3. d 22 Wat is de rechte hand des Vaders,
Heb. 1. d 13 acn welcke Christus is fittende?
ende 10. c 13

Ant.

Antwoorde.

Dese dinghen werden menschelic
wyse ghesproken Want de Va-
der heeft gheen rechte hand noch de
rone eenen stoel , mer door dese
truecke werdt wtghedruckt de ee-
blycende Maiesteyt Christi , die hy nu
leeft inde Hemel, oock in syn men-
schelike natuere te weten, dat hy is
verckende end regerende alle din **Phil. 2. b 13**
men mit den Vader, op dat hy mit
hem ghecert ende * aengheroepen **1. Cor. 1. 22**
erde: niet teghenstaede, dat hy hier
ende in dese w̄ereld veracht was,
nd noch daghelicks veracht werdt.

Vraghe.

Wat leeren wy hierin, dat hy ghe-
ert is te komen om te richten de le-
enden end de dooden?

Antwoorde.

Wat de Koningk der Koningē Chri **Apoc. 1. b 7**
niet ewelick lyden sal , dat de **Luc. 17. c 24**
dsalighen vā den godloosen al- **Act. 1. b. 11**
gh sullen verdruckt wesen. Mer **mat. 13 f 31**
hy eēs, falsne dacrop minst dec **ende 24 c 37**
ha sal, in syn lichaē wten hemel ko **ende 25. c 3**
n sal, baerblyckelick voor de gāte
reld, n̄ om leedschap te predikē,
mer om terichtē, so wel de ghene **Ro. 14. b 10**
C ii. die

D'Artikels.

2. Cor. 5 b 10 die vā den beghinne der wēreld ghe
1. the 4 d 16 storuen, als die alsdan leuende beuō
den sullen werden: eewelick saligh-
makende de Godsalighen, ende ver-
doemende de boosen.

Vraghe.

Wat is Ick ghelooue inden Heyli
ghen Gheest?

Antwoorde.

Mat. 3. d 16 Dat is, Ick bekenne hem te we-
17 ende 28. d sen eenen persoon, vanden Vader end
19. den Sone verscheyden, end nochtans

Mat. 28. d 19 een God mit hen beyden. * Ten eer-
sten, ouermits dat wy in synē name,
so wel als in des Vaders ende des
1. cor. 12. b 18 Soōs name ghedoopt werden. * Ten
anderen, dat hy een oorsprōgk ende
wtdeelder aller gauen is na synen

Act. 13. a 2 wille. * Ten derden, at hy de Die-
ende 20. f 28 naers gheeft tot de Ghemeynete, ¶
¶ 10. 14. d 25 welcke hy leydt in alle waerheyt.

ende 16. b 13 * Ten vierden, dat hy de Godsalighē
1. ioā. 3. d 24 herbaert ende vernieut, troost, ende
* ioā. 3. a 5 in de hope der saligheyt verstērckt.

Ioā. 16. c 20 ¶ Christum na syn woord in alle syn
Rom. 8. a 2 instellinghe vereert. * de wēreld van
Ephe. 2 sonde, ghorechtigheyt, ende oordeel

¶ ioā. 15. b 8 straft: den vleesche in den ¶ Godsal-
* ioā. 16. a 8 ghen wederstaet: in welcken hy hey
lighe

he vruchten voordbringt.

¶ Gal. 5. c 17

Vraghe.

Wat is, Ick ghelooue de heylige
christeliche Ghemeynte?

Antwoorde.

Dat is, Ick ghelooue dat Christus Mat. 16. c 18

ideſe w̄ereld ſyn Ghemeynte heeft ende 28. d 19

gantſe w̄ereld ouer gheſtroeyt.

welcker hy * bruydegoom † hoofd Ioan. 3. d 29

eschērmer, ende heylighmaker sy. *Eph. 1. d 22

in welcker Ghemeynte ick my ghe Col 1. c 18

houe een lidmaet te wesen. Eph. 5. c 23

*mat. 16. c 18

Vraghe.

Ouemits datter daer veel bedro-
men werdē door den tytel der Kerc
hēn oft Ghemeynte, seg doch door
dat teeken, dat ick de warachtige
hemeynte vā de valſche onderken
bin fal, op dat ick wete van welcke
ik my affcheyden, end tot de welc-
tē ick my begheuen fal?

Antwoorde.

Daer ſyn tweewwendighe wa- Mat. 28. d 19

chtighe teekens der wtwendiger Ephe. 5. f 2.

trcken, *Nameſlick de trauwe pre-

dicacy des woords, ende de rechtsfin-

ghe oeffeninghe der Sacramenten,

der instellinghe Christi: tot welc-

en oock behoort het nērſtigh ghe-

C iii. bruyck

Van der Wet

Luc. 9 d 26 bruyck der Christelicker straffen,
ende 11. b 9 end tot sulcker Ghemeynen behoo-
Heb. 10. c 25 ren. sick alle Christenen, mit een o-
pen belydinge toe te voeghen, wace
sy oock syn. Vraghe.

Mer is't oock gbenoeghaem om
een leuende lidmaet der Ghemeyn-
te Christi te wesen, datmen onder so
danighe wtwendiche warachtiche
Ghemeynte staet? Antwoorde.

2. Ioä. 4. p. d 6 Neen't voorwaer. Want daertoe is
Rom. 3. c 16 noch van noode te hebben * den in-
wendighen aenblas des heylighen
Gheest, die daer het ghelooue ende
liefde in de warachtiche ledematen
Christi verweet ende ontsteect. Alle
Mat. 13. d 15 die hier sonder syn, syn kaf * end dra-
Luc. 3. d 17 uick onder t'koren, die t'haren tyde
(t'en sy dat sy sick bekeeren) ver-
brandt sullen werden.

Van de wtwendiche tee- kenen der Ghemeynte : name- lick, het woord, end de Sa- cramenten.

Vraghe.

Mer ouermits dat an de wtwen-
diche

ghe teckenē der Ghemeynte veel
eleghen is, wil doch my van de
ue breeder antwoorden: ende in
eersten, waerin het woord ghe-
nghen sy? Antwoorde.

Aan de Wet end d'Euangelium.

Vraghe.

Wat is de Wet?

Antwoorde.

Het is een verklaringhe der God- Psal. 19.b 8
cker Maesteyt end willen, volcom
elick leerende, watmen doen of la-
sal, veroordeelende alle de ghe- Rom. 3.b 10
diſc eenighsins ouertreden. Leu. 26.e 15

Vraghe.

Hoe werdt de Wet ten rechten in
Ghemeynte ghepredickt?

Antwoorde.

Ten eersten, als de Gods alghēyt 2.Tim.4.a 2
redreuen werdt, end de drey ghe-
rentē mit een stranghe straffinghe
fonden voor ooghē ghestelt wer-
n.* Ten anderen, als alle menschē Rom. 11.b 32
eleert werden dat sy onder de son Gal. 3.c 12
besloten syn. * Ten lesten, als de 2.Tim.4.22
ouertreders ernstlick tot beteringhe
alle manieren vermaent werden.

Vraghe.

Wat is d'Euangelium?

C. iiiii.

Ant-

Van der Wet.

Antwoorde.

Luc. 22. b 19 Het is een seker vercondinghe der
Act. 4. b 10 vergheuinghe der sonden, *alleen-
2. Ti. 2. b 5 lick in den name Iesu Christi **ponses**
***Rom. 1. a 3** eenighen Middelaers, * die daer is
ende 9. b 5 gheboren wt den sade Davids, wt
7. Ioan. 5 d den Vaderen wesenende, na den vlee-
sche. **20.** sche. **7** end warachtigh God in allen
gheseghent in eew. gheyt.

Vraghe.

Magh'er gheen ander Euangelium
wesen?

Antwoorde.

Eph. 2. d. 20 Neen't: Want dese leeringhe, is het
7. cor. 3 c 11 eewigh, warachtigh, eude eenigh Eu-
angelium, * end de grond aller A-
postelē end Prophetē **7** Daer kā gheē
ander fondament gheleyt, noch ghe-
Galat. 1. b 8 predickt werden. Wāt wie daer een
ander predickt, als waer't schoō een
Enghel wt den Hemel, die sy ver-
uloeckt. **Vraghe.**

Is het dan een valsche vergaderin-
ghe, in welcke Christo benomen
werdt volkommen verghiffenisse der
sondē, of daer syn Godlicke oft men-
schelike natuere ghetichent oft ver-
loechent werdt?

Antwoorde.

Ia'ce

het sonder eengih twyfel, t'en sy Isa. 7. c 14
wy den grond der heyligher Pro ende 9. a 5
men end Apostelen yerwerpen ende 11. a 1. 2
ulen, die al dit eendraghtelick van Iere. 23 a 5
Christo Iesu gheleert hebben. Rom. 1. a 3

Vraghe.

Wat is een Sacrament?

Antwoorde

Het is een heylige oeffeninghe
Ghemeynten, vā Christo inghe Mat. 26. c 26
, gheleghen in een inwendigh Mar. 14. c 22
mystery of verborghenheyt, ende se
wtwendiche ceremonien: door
ucke de gheloouighe *in de ghe- 1. cor. 10. d 16
enckte vergheuinghe der sonden
ter Iesum Christum, beseghelt, en
shaers diensts tot God ende haren 1. cor. 11. d 20
nsten vermaent werden.

Vraghe.

Wat is de verborghenheyt der Sa
menten?

Antwoorde,

Het is de ghemeynschap des licha
us end bloeds Christi dat is een
achtigheyt aller weldaden die
Christus in syn gebroken lichaē
wtghestortde bloed verdient

Vraghe.

Wat is het wtwendigh dingk in
C v. des

**Van de Sacramentek.
den Sacramenten?**

Antwoorde.

Het is een sekere ceremonie, door
het woord Gods inghestelt, welcke
in de oogen ende sinnen vallende;
de gheloouighe, so verre als in hen
I Cor. 10. d 16 is, *leydt tot de inwendiche ver-
borghenheydt.

Vraghe.

Wae toe syn de Sacramenten in-
ghestelt?

Antwoorde.

Meest om twee oorsaken. Ten eer-
sten, op dat sy Gods ghenade den
gheloouighen beseghelen. Ten an-
dren, dat sy de selue haets diensts
vermanen,

Vraghe.

Ouermits dat daer dobbel ghe-
bruyck der Sacramenten is, te wetē,
der beseghelinghe, ende der verma-
ninge: seg doch, welck het wērdigh
ste end meeste van beyde sy?

Antwoorde.

T'ghebruyck der beseghelinghe:
Wat daerwt so is het ander spruyten
de. End de Sacramenten, doer t'ge-
bod Gods, wērdē dē sommighē wt-
ghedeelt, in welckē t'ghebruyck dei-

aninghe, om der aengheboren
suckheyt wille, ghēē plaeſe heb
kan. Also was de Besnydeniſſe
uit Oude testamēt *wrtghedeelte
der kinderen, die noch niet verſton
wat dat de Besnydeniſſe des her
was.

Vraghe.

Welcke syn de Sacramenten der Gen.17,b 18
vaneynent Christi?

Antwoorde.

Doop, end het Nachtmael des
Leuen.

Van den Doop.

Vraghe.

Wat is de Doop?

Antwoorde.

Het is een heylige instellinghe
dat, door welcke syn Ghemeyn-
achten water gedoopt werdt, in
naame des Vadērs end des Soōs,
des Heylichen Gheests. *op dat Mat.28,d 19
ende gheschenchte quytſcheldin- Mar.16,c 16
pter ſoaden beſeghelt, ende oock Eph 5,f 26
klientſts vermaent werde

Vraghe.

Col.2 c 12

luydt de inſettinge de Doops?

Tit.3, b 5

Antwoorde.

Rom.6, 5, 8

My

Van den Sacramenten.

My (spreeckt Christus) is ghes
ghenen alle gheweld, in den hemel
Mat. 28, d 18 end op ærden. Daerom gaet henē
leert alle volcken, se doopende in
den naem des Vaders, end des Soos
end des heylighen Gheestes, se lee-
rende beware alle wat ick v ghes-
boden hebbe.

¶ Item op een ander plaetse.

Mat. 16, c 15 Gaet hēn (spreeckt Christus) in
de gantse wærld, predickt het E-
uangelium aller creatuere : wie
daer ghelooft sal hebben, end ghes-
doopt sal syn, die sal saligh werde.
Wie auer niet ghelooft sal hebbē,
die sal verdoemt werden.

Vraghe.

Is't oock ghenoegh dat du in dys
kinderdom ghedoopt syt?

Antwoorde.

Rom. 6, 21 Neen't en trauwen, Mer ick moet
de verborghenheden des Doops leer-
nen, end ewelick in myn herte prin-
ten, * Oock de selue in den gantsen
haandel myns leuens wtdrucken: an-
ders

Van den Doop. 23

so fal my de Doop niet tot der
valheydt, mer meer tot der verdoe-
chisse we'en,* ghelyck de Besny-
isse den ondäckbaren Ioden ghe-
heit is.

Vraghe.

Wat leerstu dan in dynen Doop aen-
zacken?

Antwoorde.

Die groare ende onwetsprekelicke
staide des Vaders te mywaert door
istū, door welcke hy my in myn
merdom, buyten myn verdienstē
ontonden reynighende, door t'ghe-
urhē des Doops, tot sijn kind aen-
genomen heeft.

Vraghe.

Wat troost heefstu hierwyt?

Antwoorde.

Dat ick* in myn consciency ghe-
bin, ende versekert te Gode
wert; dat hy my nemmermeer van
verwerpen wil, so dickmael als
door een warachtigh leedschap
mer sondē, in het ghelooue Chri-
tus, tot hem om verghiffenis
vane.

Vraghe.

Wat acamerckstu meer in dynen
Doop?

Ant-

Rom. 1. d. 27

I. Pe. 3. d. 21

Van den Doop.

Antwoorde.

Rom. 6 d 24 Dat ick myn gantse leuen langk nērstigheyt doē moet, om de beelde des doods, begrauinghe, ende verryse[n]sche Christi, in alle myn handelinghen wt te drucken, aenghemerckt dat Paulus leert dat de ghene die in Christum Iesum ghedoopt syn, in syn dood, begrauinghe, ende verryse[n]sche ghedoopt syn.

Vraghe.

Hoe doestu dat?

Antwoorde.

Gala. 5. d 24 Als ick nērstigheyt doe * myn vleesch mit syn lusten ende begheerten te cruycen end te dooden, ende den ouden mensche te begrauen, op dat ick in een niewicheyt des leue[n]

Rom. 12 d 18 verryse, ende * mit alle menschen vriendelick leue. Dese dinghen moet ick altyd nērstelick ouerdencken, met in sonderheyt als'er yemand in de Ghemeynte ghedoopt werde

Vraghe.

Is' et oock na den woerde Gods ghēoorloeft de onmōdige kinders der Ghemeynte te doopen?

Antwoorde.

Ja'et, *Want is't dat Christus syn
Ghe-

meynte reynight mit den water Ephe. 5 f 26
 ne in den woorde, * end dat nie-
 d van den Doop kan weten die
 heylighen Gheest hebben: *end
 niemand den seghel des god-
 den bonds ontrecken kan van den
 gghenooten Gods: *end dat de
 oock toekoemt allen den ghenen,
 een saligmakende ghemeyn-
 dorp hebben mit God den Vader,
 en den Sone , end den Heylighen
 Gheest : so moeten de gheloouighe-
 tiers haere kinderkins tot den
 doop presenteren, end de ghetrouw-
 dienaers Christi volghende ha-
 ndienst , moetense doopen , t'en Mat.28.d 20
 briste der ouderen , ende der gant.
 Ghemeynte. Vraghe.

doe so?

Antwoorde.

Want de kinderkins syn de son-
 neckste lidmaten der Ghemeynte Mat.10 b 14
 Christi, ende behooren hem toe, en- Mar.10. b 14
 hebben daerom den Heylighen Rom. 8.
 Gheest, end syn oock onder den bōd Acr.2.f 39
 es ontwyfelick beslotē, ende heb 2.cor.7.c 14
 een saligmakende ghemeyn- Mat.28.d 19
 dorp mit den ewighē end warach
 van God. Vraghe.

Mgr

Van den Doop.

Mar. 16. c 16

Mer daer staet gheschreuen: So wie gheloofte ende ghedoopt werdt die sal saligh wesen: mer die kinderkens kunnen niet gheloouen noch Christum mondelick belyden, hoe kunnen sy dan ghedoopt werden?

Antwoorde.

Mar 16. c 16

Mer aldus soudemen oock moghe vraghen: Hoe kunnen de kinderkens saligh werden, aenghesien datse niet gheloouen kunnen? So salmen dan wt de voorgaende ghetuyghenis der Schriftuerē versekert syn, dat de Doop hen toekomt.

Vraghe.

Act. 8. g 37

end 10. g 48

Mer waer toe dienet, dat men van dē volwassenen, eerste ghedoopt mo ghen syn, een ghelooue is ey schēde, ende een mondeliche belydenisse?

Antwoorde.

Rom 10, b 9

Om dat de Ghemeynte alleen hier door versekert syn kan, dat se inden bond Gods staen, end lidmaten der Ghemeynte Christi syn. Waer af het Gheloone in hen een invēdigh, end de belydenisse des mōds een wtwend gh ghetuyghenis is tot der Ghemeynte. Daerō waert dat de volwas senen Christū niet recht beleden, oft dat

de Ghemeynte seker ware, datse
beueyn de belydinghe dedē, so
den sy niet ghedoopt werden, o-
mits dat de Ghemeynte hier
bekennen soude, datse mit
Christo ende synen lichaeme gheen
meynschap hebben.

Vraghe.

Vaerom werdt het Ghelooue, end
mondelicke belydinghe niet der
glycken van den kinderen der
Ghemeynte gheleyscht, eer sy ghe-
doopt werden?

Antwoorde.

Duermits dat de Ghemeynte van Gen. 17 a 7
saligheyt veel sekerder ghetuy Act. 42 f 39
nisse heeft wt en woorde Gods, 1 Cor. 7 c 14
men wt de belydinghe der vol- Mat. 19 b 14
assenen hebben kan. End haer aen Mar. 10 b 14
geboren & kräckheyt (door welcke
niet gheloouen, noch belyden kö
) die werdt hen niet toeghere-
nt om Christus wille, * in welc- Mar. 10 b 16
sy ghesegent, dat is, heyligh, ghe-
lytigh, reyn, ende gheloouigh ghe-
vat werden * niet min dan de vol- 1 Cor. 10 a 1
assene gheloouighen. Het selue
metmen gheuoelen van den Doop
volwassenen, doouen end sotten

D

dcr

Van den Doop.

der Ghemeynte Christi.

Vraghe.

Mar. 16 c 16.

Vanwien is de plaetse Marci ghesproken?

Antwoordē.

Is't dat sy verstaen is van den volwassenen alleenlick ghesproken te wesen te vergheefs werdt sy tegheden kinderdoop voorghebracht, ten sy datmen de kinders mit den doouen ende sotten t'onrechte wille verdoemen, om des willen dat sy niet gheloouen

Vraghe.

Hoe so?

Antwoordē.

Want inde text by Marco volgh, wie auer niet ghelooft sal hebben, die sal verdomt werden.

Vraghe.

Met soude dese plaetse eenighsins oock van den kinderen der Ghemeynten verstaen moghen wesen?

Antwoorde.

Mar 9 c 35
ende 10 c 14
3. Cor. 7 c 14

Ia sy als men te weten by de gheloouighen verstaet, die daer metter daed, oft door toekeninghe voor gheloouighen gheacht syn in het aenschyn Gods end der Ghemeynte.

Met

Van den Doop.

26

de onmondiche kinders der
meynte syn voor gheloouighen
gehouden, door toerekeninghe
d'isti:aenghemerekt dat in hen is
gherechtigheyt des gheloofs,
wel alse was in den kinderen der
eliten: so moeten sy dan oock
ghoopt werden, so wel als de vol
sene gheloouighen.

Vraghe

ter de onmōdiche kinders en ver
noch begrypen dese ghenade
is r'henwaerts niet.

Antwoorde.

dat is wel waer. * Met de onwe- Esai. 53 b 4
schap die, den lidmaten Christi Gen 17 b 12.
de kranckheyt der natueren
gehangt, kan niet beletten dat God
ghenade in hen beseghele, als
ende Besnydenisse der Iodescher
erkens klaerlick geschiedde. ta
verklært by delen middel te
syn ghenade in de Ghemeynte
verweckt by dien alle menschē
meerder danckhaerheyt, als sy de
ghenade namaels verstaen.

Van den Nachtmaele

CHRISTI.

D 2

VII-

Van den Nachtmæle

Wat is het Nachtmæl des Heeren?

Antwoorde.

Mat. 26 c 26 Het is een heylige instellinghe

Mt. 14 c 22 Christi, in de welcke hy den Ghe-

Luc. 22 b 19 loouighen, door het eten des ghe-

1 Co. 11 c 23 broken broods, ende het drincke-

des wyns, w'druckt, ende in hen be-
seghelt de gheschinkte vergheuin-
ghe der sonden, door de verdienst
syns ghebroken lichaems, ende wt-
ghestortden bloeds.

Vraghe.

Hoe luydt de insertinghe Christi
van d'Auondmael?

Antwoorde.

De Heer Iesus inder nacht do-

Cor. 11 c 23 hy verradē wardt, nam het brood,

Danckte end brack het end seyde:

Neēt eett: dit is myn lyf dat voor

v ghebroken werdt: Dit doet tot

myner ghedachtenisse. Desghe-

lycken nam hy oock den drinckbe-

kter na den auondeten, ende seyde:

dese drinckbeker is het neue

Testament in mynen bloede: Di-

doet so menighmael als ghy den

drincken sullet tot myner gbedach-

ff.

Vraghe.

Wierom heest Christus syn Nacht
malinghestelt, ende heest ghewilt
nauen't onderhouden soude?

Antwoordc.

Op dat de gheloouighen te beter
hermt souden wesen * teghen
besten des duyuels: die de selue
der d'last der sondē beswaert syn
tot wanhope, oft tot valsche re-
nien der saligheyt soeckt af te
inden.

Luc. 4 a 3

Vraghe.

Woe werden de gheloouige door
brecht ghebruyck der Nacht-
als gheholpen?

Antwoordc.

A datter men een sekere prys on
verlossinghe is, * namelick de Ephe. 1 b 7
ld Christi, in de welcke hy syn 1 Tim. 1 b 6
naem aen den autaer des cruycen Esa. 53 b 5
ons opgheoffert, end syn bloed Joan. 6 f 21
ons wtghestort heeft: so heest Mat. 27 d 35
yn Nachtmael tot eenen seghel
er onwtsprekelicker weldaed in-
stelt: Ende op dat wy desen soe-
smaek ende vrucht syns Nacht-
als te beter souden gheuoelen,

D 3 ende

Vanden Nachtmale

Luc.22 b.19 end in onse herten te vaster drucken,
1.cor.11 e 23 ken,* so heeft hy het eten des ghebroken broods, syn ghegheue ende ghebroken lichaem ende het drincken des Kelcx, syn vergoten bloed ghenaeamt. So dat de gheloouighen de ghedachtenisse des doots Christi in het Nachtmal houdende, so seker syn in het ghelooue, door de werckinge des heyligen Gheests, dat haer sonden door Christum vergheue syn, als sy sekerlick het brood daer nutten, end den kelck des Heeren drincken.

Vraghe

Waer af werden wy in het Nachtmal meer vermaent?

Antwoorde.

Onses diensts, so wel tot God als tot onsen naesten. Ten eersten, dat wy altyd danckbaer syn tot God voor so groote weldaad. Ten anderen, * dat wy ons van alle valsche God diensten afscheyden. Ten derden, dat wy alle cruycen, om Christi naems willen ghewilligh lyden. Ten vierden, * dat wy broederliche liefde sullen tot malcanderen bewysen, ende den armen na onse vermo-
ghen

1 Pet. 2 c 17

hen mildelick bystaen. Ten lesten; Ephe.5 a 2
at wy ons van alle sonden, * voor 1.Cor. 15 a 3
welcke Christus hem seluen in de Röm.6 a 2
bloood opgheoffert heeft, terstelick
achten iullen.

Vraghe.

Sondighen sy oock, die sonder een
ghe ouerdeckinghe deser dinghe
en Nachtmale wt eeder ghewoote
ft andersins toegaen.

Antwoorde.

Ia sy grouwelick, wie sy oock syn,
want sy syn schuldigh aan den lich-
em end bloede Christi, he selue her
oordeel etende ende drinckende, om 1 cor 11 g 29
dat sy het lichaem Christi niet on-
verscheyden, dat is, de werdighe-
ter offerhande des lichaems Christi
met recht ouerlegghen end beken-
ten. Daerom moet een yeghelick
te voren proeven. Vraghe.
Aerin is dese proeuiche gheleghē?

Antwoorde.

Aldereerst, in die warachtighe-
schap end leedschap onser sondē-
en anderen, in't ghelooue Iesu
christi, * dat hy alleen ons door de
racht syns doods, van der verdoeme
isse verlost heeft, Ten lesten, in het

D 4 grot

Van der Christe,

Mat. 5 g 44 ernstigh voornemē eens beteren le-
Luc. 17 a 3 uens: ons wter herten versoenende
mit alle menschen: **T** quytſcheldin-

ghe beghegende van alle de ghene
die wy misdaen oft vererghert heb-
ben, * ende oock vergheuende den
ghenen , die teghen ons eenighſius
misdaen hebben.

Mat. 18 c 21

Van der straffe der sondē, inder Ghemeynte.

Vraghe.

Du seytſt te vooren van't ghe-
bruyck der Christelicker straffen, dat
dat selue den Sacramenten toeghe-
daen moet wesen: so leg my dā wt,
wat de Christeliche straffe sy?

Antwoorde.

Mat. 18 b 15 * Het is een heylige ordinance
Cor. 5 b 4 Christi in syn Ghemeynte, **T** door de
Heb. 3 c 13 welcke een yeghelyck eenen anderē
behoort te vermanen , ende de ver-
maninghe van eenen anderen ghe-
willighlick aen te nemen of anders
wt de Ghemeynte gheworpen, ende
Satane ouergheluert te werden, als
een verrott lidt der Ghemeynte.

Vraghe.

Hoe luydt de inſettinghe der kērc-
kelic-

clicker straffen?

Antwoorde.

Sondight (spreeckt Christus) Mat. 18 b. 15
vn broeder aen dy, so ga hen end
raf hem tusschen dy end hem al-
ene: hoort hy dy, so heefstu dy-
en broeder ghewonnen: hoort hy
uer dy niet, so neem tot dy noch
nen oft twee, op dat alle woord
esta in tweer of dryer tuyghen
onde. Gheeft hy auer hen gheen
behoor, so seg het der Ghemeyn-
: Gheeft hy auer der Ghemeyn-
gheen ghehoor, so sy hy dy als
n heyden end tollenaer. Amen
k seg v, alles wat ghy op erden
inden sult, sal in den hemel ghe-
inden syn: ende alles wat ghy op
erden ontbinden sult, sal in den
hemel ontbonden syn.

Vraghe.

Wie behoortmen op dese wyse
t der Ghemeyne te werpen?

Antwoorde.

Alle de ghene, wie sy oock syn, die
haer sonden blyuen willen, ende

D s de

Van der Christes

1. Cor. 5 b 4 de nērstighe vermaninghen der Ghē
Mat. 18 b 15 meynte hardneckelick verachten.

Vraghe.

Wat salme van sulcke wtghewys
penen gheuocelen?

Antwoorde.

1. Cor. 5 b 4 Dat sy den duyuel syn auerghele-
Mat. 18 c 18 uert end haer sondē sekerlick inden
hemel ghebonden syn, tot dat sy be-
keert werden. Ende daerom sal een
yeghelick Christē haer gheselichap,
als der Heydenen ende Tollenaren
schuwen: t'en waere dat hy meynde
wat goets by hem door syn verma-
ninghen te doene.

Vraghe.

Waerom heeft Christus so strāghe
oen straffe in syn Ghemeynte inghe-
stelt, end de Apostels de selue so ner-
stelick onderhouden?

Antwoorde.

Aet. 5 a 5 Niet sonder groote ende noodsas-
kelicke oorsakē. Ten eersten, op dat alle Gods alijheit nērstelick in de
Ghemeynte onderhouden werde.
Ten anderend, op dat de name Gods niet qualick berucht werde. Ten der-
tien, Cor. 5 a 5 den, * op dat die dær ghesondight
2 Cor. 2 b 6 heeft, tot leedwesen gheleydt werde
op dat

Op dat syne gheest, inden dagh des
Heeren, saligh werde. Ten vierden,
op dat niemand door toelatinghe
der sonden hem seluen end andere
door syn exempl verdere. Ten le-
ten, * op dat de gantse Ghemeynte, 1 cor. 11 g 31
als sy haer seluen niet wilt oordeelē
loor het rechte oordeel Gods, mit
yrantchap oft valsche leerighen,
niet verstroyt, verdoruen oft wrge-
oeyt werde; Ghelyck dat God t'al-
en tyden hierom syn Ghemeynte
rouwelick ghestrafst heeft, en oock
traffen sal, als hy noch daghelicks
oet.

Vraghe.

Moet dan het quaed in de Ghe-
meynte Christi alto ghestrafst wesen,
onder dat selue tot den dagh des
oogsts te laten opgroeyen?

Antwoorde.

Voorwaer de sonden die baerblyc
click gheschiet oft bekēt syn, moe-
ten door die dienaers des woords
nde des swērds ghestrafst wesen.
Want God heeft de regimenten end 1 co. 12 d 28
maghten in syn ghemeynte niet te
erghefs inghestelt.

Vraghe.

Waerom dan heeft Christus ver- Mat. 13 d 26
boden,

Van der Christie:

Mat 13 d 25 boden, dat oncruyt oft drauick w
te trekken?

Antwoorde.

Onder den name des drauicks so
werden ons niet de wolfuen, vossen
oft boose dieren, die den wyngaerd
afweyden beteekent, mer de Hypo-
criten ende beueynsde menschen:
welcke als sy onder end mit de God
salighen opgroeyen, ende gheen be-
roerte mit openbare boosheit in de
Ghemeynte maken, so moeten sy tot
den daghe des Heeren gheleden we-
sen, ghelyck dat de drauick, om de
ghelyckenisse die hy metten koren
heeft, tot den oogst ghelede werdt.

Vraghe.

Hoe sullē de dienaers des woords
het quaed wēren ende straffen?

Antwoorde.

2 Tim. 2 a 4 *Door de tydelicke ende ontyde-
1 Cor. 5 a 4 licke predication des words, end oock
5 door de wtwerpunghe vā der Ghe-
Mat. 18 c 17 meynte, mit der maght Christi des
Heeren, volghende syn leeringhe en
de het exempel der Apostelsn.

Vraghe.

Wat quaed sal doch de Ouerheyt
straffen?

Ant

Antwoorde.

Al het ghene daer door dat de Ghe
meynte oft de ghemeyne weluaert
beroet werdt: * Want hy is een die-
naer Gods, ende een bewaerder der
Godlicker Wet , na synen dienst.
Daerom moet hy de Ouerheyt vree-
sen,die daer quaed doet.

Vraghe.

Op wat wyse moet de Ouerheyt
niet quaed straffen?

Antwoorde.

Op de selue die hy van den Heere Rom. 13 b 4
ontfanghen heeft,namelick * door't
swerd dat is,door lichameliche straf-
singhen, ende de dood selue , wen-
het nood ware; wāt hy draeght het
wērd niet te vergheefs.

Vraghe.

Mer sondight hy niet aldus te-
ghen de liefde?

Antwoorde.

Neen. Want hy volght hierinne
d'ordinancy Gods, die de liefde sel-
ue is. Ende de oorden der liefdēn is,
datmen meer acht sal hebbē op het
gantse lichaem , dan op sommighe
verrotte lidtmaten.

Vraghe.

Magh

Van der Christe

Magh dan een Christen d'officie
der Ouerheyt bedienen?

Antwoorde.

I Cor. 7 d 20

I Pet. 2 c 13

T Ro. 13 22

Mat. 15 d 43

Mar. 8 b 6

Act. 10 e 34

End. 13 b 12

3 Tim. 2 a 3

Gal. 3 b 3

Col. 3 b 8

*la hy : End is't oock schuldigh te bedienen, so hy oordentlick ende behoorlick daertoe beropen werdt, want het is een ordinance Gods, ter stichtinge der Ghemeynte groetelicx dienende. Daerom Christus *end de Apostels hebben de Ouerheyt in haren dienst ghelaten, oock na datse gheloouigh gheworden syns*ende men moet voor de selue een ghemeyn ghebed doen, op dat wy een stille ende gherust leuen leyden moghen, mit aller Godsaligheyt ende eerbaerheyt.

Na dat nu van den wwendighen reecken der kercken ghenoegh gheseyt is, seg doch, wat dat de nauolghende Artikel, van der Gemeynschap der Heylighen, bediet?

Antwoorde.

Dat is, Ick ghelooue ende bekenne, dat alle de Heylighen ende gheloouighen, alle weldaden Christi, onder sich ghemeyn hebben * sonder enigh aensien der personen, want wy sijn alle in hem een Waeg

W

wt oock een ghemeynschap der diē Gal. 5 v 16
men onderlinghe is spruytende

Vraghe.

Wat is, Ick ghelooue de verghif-
fenisse der sonden?

Antwoorde.

Dat is, Ick bekenne dit voordeel
ft preuilegy te wesen der Ghe-
neyte Christi, waer af ick een lidt eph. 5 f 16
aet bin *dat alle leuende lidma- 27.
u der seluer, een seker ende vol-
aeckte quytsheldinghe der sondē Rom. 7 d 28
tissen om Christi wille, * hoewel
it in haeten vleesche gheen goed
oont. Mer ouer alle ander men-
nen die gheen leuende lidmaten
Christi syn, * blyft de gramschap 10.3 e 18 v
weds ouermits dat sy meer de duy-
rheyt dan het licht beminnē, ende
het gheloouen in den eenighen So
n Gods.

Vraghe.

Wat is, Ick ghelooue de Verryf-
fe des vleeschs?

Vraghe.

Dat is, Ick ghelooue dat alle men-
nen, hoe seer sy oock tot puluer
tekommen syn, * ten wterste daghe
haer eyghen lichamen verryzen 10ā.5 c 38

Lullen

Vlaender Christes

1 cor. 15 g 52

Eze. 37 c 10

Phil. 3 d 21.

1 thes. 4 d 15

27

1 cor. 15 g 51

¶ mat. 22 c

28

sullen tot een onsterfelickeyt: als
wy dat gheloouen in Christo ghe-
schiet te wesen. * Mer de lichamen
der ghener die dan noch leuen, suli-
len haestelick verandert werden, en-
de de onsterfelickeyt aennemen:
Daerom belyde ick, dat sy \pm mit den
Sadduceen grouwelick dwale, ende
niet bekennen de Schriftuere end de
maght Gods, so vele als'er wt haer
blind vernuft de verryfenisse onse
vleeschs verloochenen.

Vraghe.

Wat is, Ick ghelooue dat ewigh
leuen?

Antwoorde.

Dat is, Ick ghelooue dat allen God
Mat. 25. c 34 salighen na dit * leuen van end by
¶ 10 a. 5 d 24 God bereyd is een ander leuen
Phil. 1 d 10 \pm welck ewigh is * In d'welke de
* Apoc. 6 c 9 sielen der Godsalighen syn van datse
Lu 16 e 22 van hier verscheyden: \pm de welcke
¶ 1 Cor. 15 g wederom mit haer eyghen lichame
32. in eenen oogheblick vereenigt
1. thes 4 d 17 synde, * sullen ewelick by den He-
re wesen.

Vraghe.

Wat salmen dan van den sielen de
godloosen gheuoelen?

Antwoorde.

Dat sy oock der ghelycken * van Luc, 16 f 24.
er verscheydende, van stonden aen
het helschelyden komen: welcke
oock mit haer lichamen wederom
allen vereenight werden,* op dat Mat. 25 d 42
mit den duyuel, end synen En- Ioan. 5 e 29.
helen in d' eewigh vier gheworpē Dan. 12 a 2
erden.

Vraghe.

Hoe sullen wy ons draghen om
in der eewighe verdoemeniste der
odloosen verlost te syne end het
wigh leuen te begeruen?

Antwoorde.

Wy moeten onse leuen ende ghe-
oue nērstelick stellen na de voor-
yde thien Gheboden ende Atyc-
celen des Christelicken gheloofs,
mit een gheduerigh waken end bid-

¶ Van het bidden.

Vraghe.

Wat is bidden?

Antwoorde.

Het is , mit een vierighe begerte
es herten, door de beweginghe des
keyligen Gheests van God den Va-
ter, na synen wille, hulpe begherē,

E in den

Want Bidden.

in den name Christi.

Vraghe.

Mær wat forme sullen wy volghen
in het bidden?

Antwoorde.

Die ons Christus mit dese woorden gheleert heeft:

Mat. 6 b 9

Luc. 11 a 1

Nse Vader, die daer
bist in den Hemeten,
Gheheylight werde dy
ne name.

Dyn Koningkryck komme,
Dyne wille gheschie op ærden,
als in den Hemet.

Gheef ons huyden onse daghe
licke brood.

End vergheef ons onse schul-
den, als wy vergheue onsen schul-
denaren.

End leyd ons niet in bekorighe.
Mær verlos ons vande hoosjen,
Want dyne is dat Koningk-
rycke, ende die kracht, end die heer-
licheyt in eewigheyt, Amen.

Antwoorde.

Wat

Van het Bidden. 34

Wat verstaestu by dese woorden,
Onse Vader die daer bist in den he-
melen?

Antwoorde.

Wy werden hier vermaent, * dat Psal. 50 c 15
wy God in onse nood, mit eē vast be 10 8 e 26.27
rauwwen moghen end behooré aen Luc. 11 b 9
wone roepen, aenghemerkt dat hy ons
helpen wilt ende vermagh, wt dien
dat *hy ons een goed end almagh-
gigh Vader weseinde, † in den hemel
voōt, heerschappende ouer alle din
ghen. Vraghe.

Wat is, Gheheylight werde dy-
e name?

Antwoorde.

De name Gods, is God selue, ende
wat hem de Schrift eyghentlick toe-
hryft. * Dese name dan alleen,
ende niet den onsen, begheven wy
erlick ouer de gansche w̄ereld ver-
euuen ende ghepresen te wesen in
onse herten, woorden, ende wande-
nghen. Ende wederom dat te niet
bedaeu werde, * al het ghene dat
dese eerlicken name Gods verhin-
dit oft verdonckert.

Mala. 1 b 6

Mat 23 a 9

Tesa. 66 a 1.

Psal. 86. b 12

Act. 4 f 29

30.

Vraghe.

Wat is, dyn Koningkrycke toe-
ghen.

E 2 komme.

Aan het Bidden.

komme.

Antwoorde.

Luc. 11 c. 20 * Het Koningkrycke Gods is t'wee-ende. **12 d. 31** de hande; dat een is, een Koningk-
Col. 1 a 5. 6. rycke der ghenaden, door d'welcke
Ro. 14 c. 17 hy hier in ons door synen Gheest, na
syn woord regneert. ¶ Dat ander is
een rycke der heerlicheyt, door
d'welcke hy mit den synen regneert
¶ dan. 2 g. 44
I. cor. 15 g. 54 in den Hemele. Wy aenmerckense
beyde in desen onsen ghebede.

Vraghe.

Hoe so?

Antwoorde.

Want wy hierin ten eersten begheren, dat door synen Gheest wy alle, de gantse w'reld ouer, syn woord ende wille verstaen, beminnen ende volghen moghen; het rycke des duyuels ende des Antichrists gantselick vernield synde.

Ten anderen, dat wy alle vergane kelickē dinghen deses leuens verachtende, * na de hemelsche n'erstigh staen, ende eyndelick verwervuen.

Vraghe.

Wat begheren wy als wy biddē, dyne wille gheschie op erden als in den hemele.

Ant.

Antwoorde.

Rom. 7 c 15

Ouermits dat onse boose wille Gala. 5 c 17
 ons verhindert , dat wy den naem Psal. 51 a 7
 Gods niet heyligh makē, noch oock
 tot de veruoorderinghe syng rycks
 ghesint syn: so beghēren wy hier nu
 van God, dat hy ons een verslakinghe
 onses boosen willen gheue , op dat
 wy ons altyd synen goeden wille Luc. 9 c 13
 onderwerpende: * den seluen alleē- ♫ Heb. 1 b 7
 ne aemērcken ende volghen, ♫ ghe-
 yck de Enghels in dē Hemel doen.

Vraghe.

Wat is , Gheef ons huyden onse
 daghelickē brood?

Antwoorde.

Ghemērckt dat wy so gheschapen
 sijn, dat wy sonder dese wīwēdighe-
 dinghen niet leuen kunnen , ende
 dat wy die selue in ons niet hebbē,
 noch oock mit onse sorghfuldig- Mat. 6 d. 27
 heyt verkryghen kunnen: so beghē- Luc. 12 d 25.
 ren wy dan ♫ hier, onder den name ♫ Psal. 104 b
 des broods, dat ons van God ghe- 14. 15.
 gheue werden al het ghene , dat hy
 ons , tot den daghelickschen kost 1 Tim. 6 b 8
 ende noodwendighe onderhoudin-
 ghe deses leuens , bekent noedsake-
 lick te wesen. Vraghe.

E 3

Wat

Van het Bidden.

Wat is datter volght, Ende ver-
gheef ons onse schulden? &c.

Antwoorde.

Mit desen woorden begheren wy
van God quytsheldinghe aller son-
den, ende betuyghen dat wy onsen
naesten also vergheuen wten hertē,
als wy begheren dat ons God ver-
gheue.

Vraghe.

Syn wy dan schuldigh allen men-
schen te vergheuen?

Antwoorde.

Ia wy ontwyffelick. T'en sy dat
Mat. 6 b 15 wy eewelick vergaen willen: * **Wat**
ende. 18. d 35 God vergheeft niemanden, dan die
synen naestē wten hertē vergheeft.
Ende dat fal ons niet swaer wesen,

Ephe. 5 a 2 is't dat wy ouerlegghen, * hoe lief
Colof. 3 c 13 ons Christus heeft, ende hoe veel hy
Ioan. 15 c 12 ons daghelicks is vergheuende.

Vraghe.

Wat gheuoelstu dan van den ghe-
nen die eenen anderen veronghelyc-
ken?

Antwoorde.

Is't dat sy gheen verghiffenis
haerder sonden van God verwercē,
* die veronghelykt synde cenē an-
deren

Van het Bidden.

36

erēn niet vergheuen: veel min sul-
tēnse die verwēruen, die haren nae-
men metter daed of woorden be-
schadighen, of dat mit heymeliche
sten door alderhāde oorsaken soec-
ken te doene. So sullen dan wy niel-
hand veronghelyckē, end wanneer
wy veronghelyckt syn, so sullen wy
an herten vergheuen. Want de ver-
heuinghe is een seker ghetuyghe-
missē in dē herten der gheloouighē,
dat hen God ghenadigh wil wesen.

Vraghe.

Wat bidden wy, als wy segghen,
ende leyd ons niet in bekoringhe?

Antwoorde.

Ten eersten, Dat ons God bescher psal. 39. 51
ac van alle bekoringhen, * mit Mat. 4 a 3
welcke ons Satā door alle oorsaken
beekht tot sondē te bringhen. Ten 42 pe. 2 b 9
anderen, Dat hy ons beschermē in
nedespoed ende teghenspoed, op
at wy daer door van hem afuallen
e, door wanhope ende opghebla-
enheyt in de sondē niet verlmo-
en. Ten lesten, dat hy ons in alle be-
koringhe krachtigh make, om die
clae te wederstaen, ende ons gheue
te volhēden in alle godsaligheyt.

E. 4

Vra-

Van het Bidden.

Vraghe.

Wat is, Mēr verloß ons vanden
boosen?

Antwoorde.

Mit dese woorden onse ghebed
besluytende begheren wy van God
bescherm te wesen van al het ghe-
ne dat onse saligheyt is verhinder-
ende. End in sonderheyt* van Satā,
die aller booscheden oorsprongk is,
de welcke ons allerley soeckt te
sitten ende verlinden.

Vraghe.

Wat is, Want dyne is dat Koningk
rycke?&c

Antwoorde.

Daer mit verklaren wy , waerom
dat wy ellendiche mēschēn so groo-
te saken van God den Vader derren
eysschen:namelick, * dat hy alleene
sy die aldermaghtigste Koningk
aller koninghē:sonder wiens wille

Psal.50:14 daer niet gheschien kan : * wiens
eere het oock aengaet, dat hy ons
die hem bidden verhoore.

Vraghe.

Wat is, Amen?

Antwoorde.

1 Cor.14 d 16 Dat is, het gheschiede, *Want het is
als

Is een versekertheyt dat wy onse
hebed wten herten ghesprokē heb
men, end dat het verhoort sy van God
en Vader, om Christi willē. Sy bid
men dan niet recht, end spreken ha-
men, Amen, beueynsdelick, die door
een ander dan door Christum,
den Vader aen roepen: of die
mit den lippē sonder ver-
stand of kerte bidden:
of oock niet biddē
na den wille
des Hee-
ren.

Een Christeliche verma-
ninghe tot deu Ouderen, ende die
in de plaetse der Ouderen
syn, van het rechte op-
brenghen der kin-
deren.

DE Ouders syn huyden
daeghs seer slap ende
traegh in het godlick op-
brenghen haerder kinder-
ren, de welcke sy groote-
licks verderuen, door een vleescheli-
cke liefde ende toegheuinghe,
welck een oorsprōgk is aller boos-
heden, die daghelicks d'ouerhand in
de wēreld hebben: Daerom hebben
wy, Christeliche Ouders, voor ons
ghenomen, mit korte woorden v
uwes ampts te vermanē, in het recht
opbringhen uwer kinderen · op dat
ghy door d'exempel der valscher
Christenen niet bedroghen wer-
det, die hen seluen laten duncken
dat sy goede Vaders ende Moeders
syn, is't dat sy alleen haer kinderen
van alle vleescheliche dinghen voor-
sien, niet achtende de rechte Godsa-
liche opbringhinghe in de kennisse
ende

ermaninghe tot den Ouderē. 38 Het is een
vrees Gods. Welck nochtans beuel Gods
oghelick van God dickmael den dat men de
Ouderen gheboden werdt, alsomen kinders gods
ist Exod. 12.13. Deut 4.6. Psal. 78. woord leere.
d. Deu. int. 11. cap. Leert, (spreeckt sal.

de kinders die gheboden, op
sy daer af nerstelick spreken, als
y t'huysyt, ende als ghy op den
gh-syt, als ghy slapen gaet, ende
ghy opstaet. Ende die heylige

Ephes. 6.24.

ilus vermaent oock de Ouders
aus: Voetse op, door de leeringhe
ze straffinghe des Heeren. Met
men, dese gheboden Gods wer-
daghelicks luttel gheacht, ende

veel te herte ghenome. D'welck

nochtans niet onghestraft la-
wilt: met sal outtwyffelick in

righeyt verderuen die by dese
boden Gods niet stellen willen.

er af hy eenen spieghel tot den

de der w'reld allen Ouderen

stelt heeft, den hoogen Priester

, die so haestelick ende grouwe

syn Priesterschap, * ende leuen

oren heeft, alleenlick om dat hy

tynders niet scherpelick ghe-

gh ghestraft hadde. Hoe sullen

de straffe Gods ontvliden, die

haer

Straffe der
Ouderē, die
haer kinders
niet Godlic
ken op bre-
ghen.

I Sa. 2 c 12

end 4 d 18

Vermaninghe

aer kinders inde boosheyt , ende
onwetenschap Gods sonder eenighe
sorghe , laten opgroeyen ? Alle Ou-
ders dan die de straffe Gods willen
ontulieden , datse nērstigheyt doen ,
om haer kinders vā iōgks in der kē-
nisse der waeheydt op te brenghen ;
anders sullen sy niet alleen hen sel-
uen , mēr oock haren kinderen , in
sielē ende lichaem , schadigh wesen .
Want de aengheboren boosheyt der
kinderē , werdt doct' ghebreck der
Christelicker opbringhinghe , ghe-
uoedt ende ghestērkt metter tyd so
grootelick , datse alderhande vruchte
der boosheyt is voortbrenghende .
Sy werden hardneckigh , opgeblæ-
sen , loghenzers , dronckaerds , hoeria-
ghers , dieue , verachters des Vaders
ende Moeders , ende aller godlicker
dinghen : Waer door het dickmael
kōt , dat sy grootelicks vā God , oock
in dese wereld , ghestrafst werden :
ghelyckmen in den Prophete Iere-
mias , * ende inden exemplen van
Ophnes ende Phinees siem magh:
Ende is't dat sy sick door lichame-
liche craycen niet beteren , so wer-
den sy ewycklick verdomt . Gala . v.

Ephc.

Het is den
kinderē scha-
digh , datse
niet Christe-
lick opghe-
brocht wer-
den .

Ierem . 2 :
3 . Sa . 2 d . 18 .

he, v. Die dan syn kinders eenigh
s lief heeft, hy false, in de weghen
s Almaghtighen Gods, mit alle
urstigheyt van iongks opbréghen;
so sal God hem ende syn kin-
ders seghenen, want hy bermhertig
yt doet aen veel duysendeu, die
m lief hebben, end syn gheboden
huden. Door aldusdanighe christe-
ghen opghebrochte kinders, werden
ader ende Moeder in haer ouder-
em verblydt ende ghetroost. Een
se sone (Spreeckt Salomon) ver-
telt synen Vader: Ende duysent
iders (seyt Ecclesiasticus) syn niet
ghelycken by eenen die goet is.
ter dese verblinde w̄ereld heeft op
ne dinghen gheen acht, die kin-
ders in sielc ende lichaem mit qua-
seden, ende slappe onderwyfin-
ne verdēruende, so verre als sy tot
ckdom ende eere deser w̄ereld
mmen moghen. Mer wat doen
ch de kinders, of eenighe men-
nen, mit het goed ende ryckdom-
in als sy het opperste goed, te we-
n de oprechte kennisse ende vrec-
Gods, niet hebben? Waer sonder,
mensche mit het goed, tot alle
boosheyd,

Exo. 20. b. 6.

Pro. 10 a 2

Eccle. 16 a 3.

Vā het goed
der kinderē.

Vermaninghe

boosheyt, gulsigheyt, hoererie, hoo
uerdigheyt, gierigheyt, end dier ghe
lycke veroorsaeckt werdt. Ia die on
godlicke kinders, beghinnen ten
eynde haer Ouders te verachten, end
haer dood, om t'goets wile te be
gheren. * Ryckdoemen syn distels;
de kennisse Gods is eene verborghe
schat end kostelicke Perle. Alle die
Ouders syn dan onuerstandigh, end
beminnen haer kinders niet oprech
telick, die hen distels voor koste
licke perlen vergaderen. * So is
oock ryckdom onseker ende wanc
kelbaer, by gheenen sekeren mee
ster blyuende, mer werdt door wa
ter, vier, oorloghe, ende veel andere
middelen, haestelick wegh gheno
men: so datmen niet weten kan,
wien't men veigadert: Mer Gods
woord ende de waerheyt blyft in
eewigheyt. Daerom ghy Christe
licke Ouders, sult bouen al soigh
fuldigh wesen, voor de rechte, ghee
stelike ende ewighe ęrue vver
kinderen, te wetē, voor de kennisse
ende vrees Gods. Dese ęrue voor
uwe kinderen besorghende, vreest
gheen ghebreck der tydelicker din
ghen

Mat. 13. c 22

Eccl. 5 c 12
13 + 14.

men, God sal so veel toewerpen, als bekennen sal, v ende vven kinde saligh te wesen. De heylige Prophete Dauid ghetuyght ons hier af uit dese woordē: Ick heb den recht dighen niet verlate ghesien, noch saed brood soecken. Het is den Christen wel gheoorloeft, erfgoed in kinderē achter te laten, so verre dat Goddelick vergaderē, end de aceesteliche crue, te wetē de kenisle hods, voor al, haren kiaderen besor Gen. 18. c 19 men *ghelyck als Abraham, Eze. 38. ias*ende Tobias ghedaen hebbē. *Tob. 4 b 7 elcke godlickē manuen, alle Ouders schuldigh syn te volghen, ende ter kinders van iongks aen, in de reghen des Heeren te leyden. Sonderlick alsmen aenmerckt, waer toe ons God kinders gheest, ende weerdigh dat sy in syn aenschyn. Want God verleentse, alleen op syne naem daer door vereert, end rycke vermeerdert soude moeden wesen. Hoe sullen dan de Christen sick niet schamen, dat door der kinders, het rycke des duyuels, y haer schald, vermeerderē soudē? sullen sy door haer slappicheyt, van

De werdig-
heyf der kin-
deren.

Vermaninghe,

tempelen des Heylichen Gheest,
end ledekens Christi, namelick haer
kinderen, tempels ende lidmatten
des duyuels maken? Die Heydens
sullen ons veroordeelen, beteren wy
ons niet. Want sy hebben so vierigh
gheweest,*in haer duyuelsche Gods
diensten, datse haer eyghen kinders
tot haer afgoden, door het vyer ghe-
offert hebben. Ende sullen de Chri-
stenen haer kinderkens Christo on-
sen Saligmaket niet op offeren,
mit een oprechte godlike opbren-
ghinghe in de kennisle ende vreesle.

Leu. 18 c 21.
ende. 10 a. 2
2. Re. 16. a 3
endc. 21 a 6.
Ier. 32 f 35.

Wat orden Gods, sonderlick na dat sy te vorcen
men in't op Christo, door het ghetuyghen des
brenghē der Doops, toebehooren?
kinderē hou
den sal.

End op dat een yeghelick van
Chriffeliche Ouders, versta, wat de
rechte middel ende oorden sy, om
de kinders goddelick op te bren-
ghen, so wil ick v oock hier af mit
korte woorden vermanen.

I. Ten eersten, dat ghy te minsten
voor al den Catechiūmēn selue kō-
nen iult. Want niemand kan een an-
der leeren, dat hy selue niet kā. Waci
in een groot ghebreck is ouer al.

II. Ten anderē, so moet eē yeghelick
Vader

ader ende Moeder de kennisse der
gaerheyt niet verbēghen voor syn
inderen, mer de selue t'allen tyden,
aer in na de mate haers verſtāds, on
herwysen, ghelyck het hier bouen
ewesen is.

Ten derden, so moetense haer kin
ders, niet alleen mit woorden, mer
ock mit goede exemplelen des le
vens, in alle plaetsen end tyden lee
en, op datse door quade conuersacy
le selue niet onftichten: Want het Mat. 18, 26
are beter, dat yemanden cenen mo
nsteen aen den hals ghehanghen
ware, end in de diepte des Sees ghe
corpen, dan dat hy een kleyn kind
o schude onftichten. Mer de kinders
werden onfticht, so dickmael sy on
godlike wercken der Ouderen hoo
n of sien. Want hoe kunnen de
nders begrypen, dat drōckenschap,
vist, onreynicheyt, afgoderie, ende
er ghelycke quaed syn, so sy haer
iders, in de selue sondē daghelicks
en leuen.

Ten lesten, als nu de kinders wat
oot werden, datse de Ouders niet
equamelick leeren kunnen, so sul
luse die by eenē Godlichen man ter
F scho.

schole stellen, diese als een Vader in
de rechte kennisse Gods leeren, ver-
manen ende straffen sal , end in den
Catechismo voor al also oeffenē, dat
sy oock opentlick daer wt, in de Ghe-
meynte antwoorden kunnen . Die
desen middel der opbringhinghe sy
ner kinderen nērstelick volghē wilt,
sal sonder eenigh twyffel inden sel-
uen syn blyschap hebben, ende de
eere Gods , sal door se totter
stichtinghe der Ghemeyn
te Christi grootelicks
vermeerdert wer-
den Amen.

Een Morghenghebed in't opstaen.

O Bermhertighe Hemelsche Vader,
ick dancke dy dat du in deser
nacht so trauwelick voor my ghe-
waeckt heefst : dy biddende dat du
my wilst versterckē mit dynen Hey-
lighē Gheeste die my voortaē gheley-
de: op dat ick desen dagh, sampt alle
de dāghē myns leuēs bestelle tot al-
le ghorechtigheyt ende heyligheyt.
End wat ick in hādē neme, dat myn
ooghe

ooghe altyd sie om dyn eere te verreyden , alle voorspoed myns handels vā dyner segheninghe verwachende. End op dat ick sulcke gheniete van dy verkryghe , wil my (volhende dyn belofte) vergheuen mye sondē die my hertgrōdelick leed myn. End verlicht my myn herte : op dat ick (alle wērcken der duysternis en afgheleydt hebbēde) als een kind es lichts in een nieuwicheyt des Jēsē wandele in aller Godsaligheyt, men.

Een Auondghebed in t'slapen gaen.

Hemelsche ende bermhertighe
Vader , na dat het dy gheliefst heeft de nacht voor des menschen ruste te scheppē, wil my de gheede doen, dat ick in deser nacht soeste, nae den lichaeme, dat myn sie mit dyner liefde beuanghen syn.) altyd tot dy opwake , niet veretende de groote weldaden die van dy ontfanghen heeft , op dat dien myn consciency oock huer eerstelike ruste hebbe. Ende op het vleesch doorte veel slapens,

F ii. niet

Een Auondghebed.

niet verweckt werde tot sonden, wil
my bystaen mit dynen heylighen
Gheeste, dat ick teghe alle listen des
duyuels, so na den **Gheeste**, als nae
den lichaeme onbeuleckt blyue: op
dat myn slapen gheschie tot dyner
heerlicheyt. End om dies willen dat
dese dagh niet voorby is sonder tegh
hen dy grootelicks ghesondight te
hebben: ghelyckerwyß het nu alles
bedeckt is mit duysternissen, die du
sendst op erden: wil oock ghenade
lick bedecken alle myne sonden, op
dat ick daer door van dynē aenschyn
niet verurémt werde: door onsen
Heere Iesum Christum, Amen.

Eenghebed voor den eten.

O Heere, in wien de volheyt aller
dinghen is, wil dynen seghen
strecken ouer ons dyn aerme die
naes end ons heylighen de gauē die
wy vā dyner mildheyt ontfanghem:
op dat wyse soberlick end danck
baerlick, nae dynen goeden wille
bruycken end by dien dy bekennen
Vader end oorsprongk aller goed
heyt.

Een ghebev voer eten 43

eyt te wesen, in sonderheyt altyd
oockende het gheesteliche brood
yns woords, daeraf onse sielen ee-
welick ghespyst werden, door onsen
leere Iesum Christum, Amen.

Een dancksegghing
nae den eten,

Bermhertighe Vader wy danc
ken dy voor alle weldaden die
wy tot ny toe van dynet mil-
e hand ontfanghen hebben, ghelyc
erwyß wy oock doen voor dat du
is teghenwoordelick heefst ghe-
yst. end in sonderheyt dat du ons
erboren heefst in een hope van een
eter leuen, welck du ons heefst ghe-
openbaert door den heylighen Euā-
elium, dy biddende dat du niet toe-
test dat onse herte ghewortelt sy
dese vergāgheliche dinghen, mer
dat wy altyd hoogher sien, ver-
wachtende onsen Heere Ie-
sum Christum tot dat hy
verschyne t'onser
verlossinghe,
Amen.

Eynde des Catechismi.

F iii. Een

Een korte onder- soeckinghe des Gheloofs, ouer de ghene die sick tot der Ghemeynte be- gheuen willen,

Vraghe.

Goe bistu in dyn herte ver-
ekert, dat du een lidmaet
der Ghemeynte Christi
syst. Antwoorde.

Wt auch dat de Heyliche Gheest
Rom. 8. c 16 tot mynen gheest tuyght, * dat ick
z Cor. 1. d 22 een kind Gods des Vaders sy, door
end 15. a 5 Iesum Christum synen Sone, ende
mynen oppersten Priester, welcke
my, door de heylige offerhade syns
lichaeems, ende wtstortinghe syns
bloeds, van mynen sonden ghesuy-
uert heeft. Ick gheuoele oock bouē
dien, dat ick door den Gheest Gods
tot de ghehoorsaemheyt der Godlic
ker gheboden gheroert werde,

Vraghe.

Welcke syn de gheboden der God-
licker Wet, waer toe alle menschen
verbonden syn, end tot welcker ghe-
hoorsaemheyt du dy gheuoelst ghe-
roert

roert te syne. Antwoorde.

* Die daer kortelick in thien gheboden verhaelt staen, Exod. in't xx.
naemlick dese:

Ick bin de Heere dyn God, die Deut. 5. a.
dy wt Ægyptenland, wt den diëst
buyse gheleydt hebbe.

Du salt gheen ander Goden
voor my, noch neuen my hebben.

Du salt dy gheen beelden noch
eenighe ghelyckenisse makē, noch
van t'ghene datter bouen in de he
nelē is, noch van datter onder op
erde is, noch vā datter inde wate
ren onder de ærde is, en aenbidſe
riet, noch eer ſe noch dienſe niet.

Vant ick bin de Heere dyn God
tærck end zeloers, die daer beſoec
ze der vaderen misdaedin den kin
leren, tot in dat derde end vierde
idmaet der ghener die my haten,
End ick doe bermhertigheyt aen
veel duysenden, die my liefhebbē,
end myne gheboden onderhouden.

Du salt den naem dyns Heeren
lyns Gods niet te vergheefs oft
F iiij. lichts.

I

II.

III.

lichtuærdelick ghebruycken. Wät
de Heere sal hem niet onschuldigh
houden noch onghestraft latē, die
synen name te vergheefs oft licht
uærdelick ghebruyckt.

III. Sy ghedachtigh des Sabbath
dagh, dat du dien heylighst, ses das
ghen salt du arbeyden end alle dyn
wærck doë, mär de seuëste dagh is
de Sabbath des Heerē dys Gods,
dan saltu gheen wærck doen, noch
dyn sone, noch dyn dochter, noch
dyn knecht, noch dyn diëstmaeghd,
noch dyn vee, noch dyn vrémde-
lingk die in dyner stadpoorten is.
Want in ses daghen heeft die Hee-
re Hemel ende Ærde ghemaect,
end de See, end al datter inne is.
Ende hy rustde ten seuensten da-
ghe, Hier om gebenedytde de Hee-
re den Sabbath dagh, ende heyligh-
de hem.

V. Du salt Vader end Moeder ee-
ren, op dat du langhe leeft op ær-
den, ende dat dy welga inden lan-
de

e, dat dy de Heere dyn God ghet
Du salt niet dooden. (uen sal.
Du salt gheen ouer/p el doen.
Du salt niet stelen.
Du salt gbeen valsch ghetuyghe
isse spreken teghen dynen naestē.
Du salt niet begharen dyns nae
en huys: du salt niet begharen
ns naestē wyf, noch synē knecht,
noch syn dienstmaeghd, noch synē
se, noch synen esel, noch eenigh
ingk dat syne is.

VI.
VII.
VIII.
IX.
X.

Vraghe.
Hoe werden dese thien gheboden
aedecelt? Antwoorde.

*In twee tafels · waer af de eerste Exo. 24. c 1
od aensiet, ende de ander den nae- ende 31. d 18
nn? Vraghe. end. 34. a 1

Wat leerstu in de vier gheboden Deu. 9. b 10
in eerster tafelen? Antwoorde.

Ten eersten, dat ick verloocheneu Mat. 4. b 10
alle creatueren, * gants myn be= ende 10. b 13
luwen stellen moet in den eeni- Deu. 6. d 10
ten end almaghtighen God. 1. Sa. 7. 2. 3

Ten anderen, dat ick hem alle- 10. 4. d 24
in den gheest ende waerheyt aen- 2. Cor. 3. d 17
ilden moet niet door beelden oft *Psal. 115
sughe anderē versierde Godsdiest. Esa. 29. d 13

F v. Ten

3 Ten derde, dat ick syn woord end
name, in alle dinghe sal groot makē.
Mat. 15. a 9 **4** Ten leste, dat ick schuldigh bin
my te oeffenen, in alle syn godlickē
Col. 2. d. 22 **in** settinghen, volghende de heylige
Tit 1. d. 14 **ordinancy** syns woords. Vraghe.
Teze. 20. b 11
Exo. 20. d 40 Wat leerstu wt de gheboden der
Nu. 15. b 8 anderen tafels? Antwoorde.
Iere. 17. e 21. Ten eersten, datmen Vader ende
Leui. 19. a 3. Moeder in alle dinghen, die teghen
Ephe. 6. a 2 God niet syn, ghehooraē sal wesen:
Pro. 23. c. 22 de selue eerende end helpende in ha-
ren nooddruft, door welck ghebod,
*de knechten oock tot haer heeren:
Col. 3. d 22 **†** End de ondersaren tot haer Ouer-
1. Tim. 6. a 1 heyt, in ghelycker wyse verbonden
Tit 2. c 9 syn. End in de vier nauolghende ghe-
†. Pe. 2. c 18 boden werde wy gheleert: *dat wy
Rom. 13. a 1 ſennaeſte oprechtelick beminnēde.
Tit. 3. a 1 hē in gheēder wyse beschadighē sul-
†. Pe. 2. c 13 lē, in syn lichaem, huysghesin, goed,
*Luc. 6. e 31 end eere: mer meer dat wy alleſins
Tob. 4. c 16 syn profyt ſoecken, door woorden
Mat. 7. b 12 ende wercken, na onſen vermoghē.
Rom. 12. c 10 Vraghe.

Wat eyscht God van ons in d'leſte
ghebod? Antwoorde.

Rom. 7. b 7. * Dat wy gheenderhande boose
Exo. 20. c 17 gheneghenheyt of lust hebben sul-
Deu. 5. c 21 len, teghen de eere Gods, of onſen
naesten.

aesten.

Vraghe.

Syn oock alle menschen verboden
tot de volkomen ghehoorsaemheyt
eser gheboden, op de eewighe ver-
oemenisse?

Antwoorde.

Ia sy: * want hy veruloeckt is, die
iet blyft in al t'ghene datter ghe-
chreuen staet inden boeck der Wet,
m dat te doen.

Vraghe.

Mer is't oock eenighen mensche,
dese gbeschende natuere, wel mo-
helick de selue Wet, in alle haer
ucken, gantslick te volbrenghen?

Antwoorde.

Neen't: * want de Wet die daer Rom.7.c 14
heeftlick is, door het vleesch krack ende 8.a 3.
Het is wel waer, dat er een begin ende 5. a 6
lend nerstigheyt tot der ghehoor Rom.7. d 22
emheyt der Wet, in den ghelooui-
he is, door de kracht des Heylighē Psal. 143. a 2
heests, mer gheen volcomenheyt, II O.
die in't gherichte Gods staende kā Ioh. 9. a 2.
yuen.

Vraghe.

Hoe kunnen wy dan saligh wer-
en.

Antwoorde.

* Wt ghenade door Iesum Christū, ende 5. a 1
is wy in onse herten onwāckelbaer ende 8. a 1
ck gheloouen, dat ons de Hemel- Eph. 2. b 7
he Vader ghenadigh is, door de ver Gal. 3. c 22.
ensten syng soons Christi Iesu.

I. Ioā. 2. a 1
Vra- 2. end. 5. c 13

Vraghe.

Moeten wy dan bouen de goede
wērcken oock gheloouen?

Antwoorde.

Heb.11.4.6

Ia: voor al moeten wy gheloouen,
want het is onmoghelick, sonder
t'ghelooue Gode te behaghen? Ende
daerwt moeten alle goede wērcken
vloeyen, tot Gods eeren, end ten oor
boore des naesten. Vraghe.

Welcke syn de arryckels onses
Christelicken gheloofs?

Antwoorde.

Ick ghelooue in God den Va-
der Almaghtigh, Schepper des He-
mels end der Ærdē. End in Iesum
Christum synen eenighen Sone on-
sen Heere, Die ontfanghen is van
den heylighen Gheest, Gheboren
uit der Maeghd Maria, Gheleden
onder Pontio Pilato, ghecruyst,
ghestoruen end begraue, nederghedaelt
ter hellen, die ten derden da-
ghe is opghestaen vanden dooden,
is opgheklommen ten hemel, sitt
ter rechter hand Gods des Vaders,
van waer hy komen sal te richten

de

le leuenden end de dooden.

DIck ghelooue inden Heylighē
Gheest, De Christelickē Ghenseyn
, De Ghemeynschap der Heyli-
ben, Verghiffenisſe der sonden,
Opstandinghe des vtſeschs, ende
et ewigh leuen, Amen.

Vraghe.

Wat gheloofstu mit dat eerste deel,
engaende God den Vader?

Antwoorde.

Dat is, Ick stelle alle myn vertrau-
ren in den ewighen end warachti-
ken God: * versekert synde, dat hy
hy fal bystaen in alderhande nood-
wendigheyt der sielen end des lich-
ms, ghemerckt dat hy is eē almach-
gh God, ende my een goedwilligh
ader.

Vraghe.

Wat gheloofstu mit desen woer-
ten: End in Iesum Christum syne
ewighen Sone, onsen Heere?

Antwoorde.

Dat is, * Ick stelle oock myn be- **Ioan. 5. e 17**
auwen in den Sone Gods, † aenghe end 14. b 10
en dat hy syn eyghen end eenigh **† Rom. 8. 23**
geboren Sone sy, * end daerom een **Ioan. 1. e 18**
warachtigh God, bouen al gkepre- **ende 13. a 3**
son

Cene. 17. a 7

b. 8.

Rom. 1. a 3 sen in eewigheyt. Vraghe.

*Rom. 9. c 5 Wat is: Die daer ontfanghen is van
Ioā 20. g 23 den Heylichen Gheest, gheboren wt
1. Ioā. 5 d der Maeghd Maria?

Esa. 9. b 6 Antwoorde.

Io. 1. b. 14 Dat is, Ick ghelooue, * dat de Sone
Heb. 2. c 14 Gods warachtigh mensche ghewor-
Phili. 2. a 7 den is, * aenghenomen hebbende,
† Mat. 1 c 16 t'vleesch end bloed der kinderen,
* Heb. 4. d 15 † wt der Maeghd Maria, * sonder ee-
† Luc 1. d 31 nighe vlecke der sonden, door de
* Phil. 1. a 2 kracht des Heylichen Gheests, * sa
end. 12 a 6.7. dat Iesus Christus warachtigh God
Heb 1 a 3 ende mensche sy. † de eeniche Mid-
end 2 e II. 14 delaer, * wt der Maeghd Maria ont-
Rom. 1. a 3 fanghen, ende gheboren: tot myner
ende 9. a 5 end aller gheloouigher menschen sa
† 1 tim. 2 b 5 ligheyt. Vraghe

Gala 3 1. 9 Wat is: Die gheleden heeft onder
Heb. 9. d 15 Poncio Pilato, ghecruyst ghestoruē,
* Gal 4. a 4 end begrauen: nederghedaelt ter hel-
len? Antwoorde.

Gala 1. a 4 Dat is: Ick gelooue dat Iesus Chri-
ende 2. d 21 tus, * voor myne sonden, † in syn lich-
† 1. pe. 2. 24 aem, * de allerschadelickste dood des
* mat 27 d 27 cruyce, gheleden heeft: † end in syn
Phil. 2. a 8 siele ghesmaect de grāschap Gods,
† Mat. 27. e ende pyne der helle, om my daer wt
46. teverlosten. Vraghe.

Luc. 22. e 42 Wat is: Dat hy ten derden daghe
ver-

fen is,vanden dooden?

Antwoorde.

Dat is:dat syn lichaem gheen ver *¶* Act. d 27
ffenisse in't graf ghesic̄ heeft: end ende 13. c 35
syn siele niet meer dan drye da- Psal. 16. c 10
nen van dē lichame verscheyden is 1.cor. 15. a 4
eweest, * want hy is verresen ten. * Mat. 28.
doden daghe vanden doodē, *¶* voor *¶* Io. 11. c 25.
s eerlick ouerwinnende, Sonde, Gala. 3. b 13.
lood,Helle,Duyuel, end der Wet ver Rom 4. d 25
menisse. Vraghe.

Wat gheloofstu mit desen woord?
Hy is opgheklōmen tē Hemel,
ende ter rechterhād Gods des Al-
ghtighē Vaders,Vā waer hy kō-

¶ &c. Antwoorde.

Dat Iesus Christus,na syn mēsche Act. 1. b 9
ke natuere , in dese wēreld niet ende 3. d 27
ter is: *¶* mer bouen de wolckē,by *¶* heb. 7 d 25
Vader in den Hemel: *Vā waer ende 8. a 4
door syn Godlicke kracht , syn Act 1. b .9
meynte is regerēde end bescher *mat 28 d 20
nde , tot den eynde der wēreld: Ioan. r4. c 18
dan sal hy haestelick komen, te *¶* Mat. 25 a 6
deelen de leuenden end de doo- c. 32+

Vraghe.

Wat is't,Ick ghelooue in den Hey
nen Gheest? Antwoorde.

Dat is: Ick stelle myn betrauwen 1.Cor.2. c 10
ic̄ Heylighē Gheest; *sonder wiēs ende 12. a 3
inghe-

ingheuen niemand heyligh of reyn
kan wesen, noch eenighen troostin
Ioā. 14. d. 26 God hebbē: of eenighe salighmakea
ende 16. b. 13 de kennenschap vanden seluen.

Vraghe.

Ghelooffstu dan, den Vader ende
den Sone end den Heylighē Gheet,
een God te wesen?

Antwoorde

Mat. 3. d 16

¶ mat 28 d 19

Ia ick trauwen. * Met in dry per-
soonē verscheyden: ¶ ende daerom
so werden wy in den name des Va-
ders, ende des Soons, ende des Heyli-
ghen Gheests ghedoopt.

Vraghe.

Met hoe synder drye personen:
end nochtans met een God?

Antwoorde

Deu. 6. a 4

mar. 12. c 29

¶ tesa. 48 b 11

mat. 28. d 19

* eyghentlick toeghegheuen werdt

den Vader end den Sone, den Heyli-

ghen Gheet, so is't doch klaer, dat

daer een eenigh God sy, in dry per-

soonē verscheyden, * de Vader, end

de Sone end de Heylighē Gheet.

Mat. 3. d 16

Na dat de Schriftuere leert, * dat

ter met een God is, ¶ die syn eere tot

gheeren anderen gheue wil, end de

selue Godlicke eere, in der Schrift,

¶ eyghentlick toeghegheuen werdt

den Vader end den Sone, den Heyli-

ghen Gheet, so is't doch klaer, dat

daer een eenigh God sy, in dry per-

soonē verscheyden, * de Vader, end

de Sone end de Heylighē Gheet.

Vraghe.

Wat verstaestu mit desen woordē:

1 heylige Christeliche Ghemeyn

Antwoorde.

Dat is, Ick bekenne, dat Christus mat 16. c 18
Ius in dese boose w̄ereld, *syn se- ende 18. c 17
vergaderinghe der gheloouighē
left, waeraf ick my bekenne een
maet te syne.

Vraghe.

Wat eyghen schatten ende vicer
heeft dese Ghemeynte?

Antwoorde.

De Ghemeynschap der Heylighen,
Ghiffenisse der sondē: Verryzenis
des vleeschs: ende een Eewigh le-

Vraghe,

Wat troost heefstu hierinne?

Antwoorde.

en eersten: *dat alle de weldaden Gala. 3. d
heefti allen heylighen end gheloof Colos. 3.
sonder eenigh wtwendigh
sien der personen, ghelyckma-
toecomen.

en anderen: *dat sy altyd verghe 1. Ioā. 1. d 9
ghe haerer sonden, van God den end 2. a 1. 2
ter verkryghen, so dickmael als 1. Tim. 2. b 5
dat, door een vast ghelooue, mit Heb. 7. d 24
ootmoedigh herte, in dē naeme
Christi begheven. 2. Cor. 4. c

en lesten, dat sy (*hoe seer sy hier 7. Ioā. 5. e 29
acht syn) 7 ten wtersten daghe, in ende 6. d 40

G haer

1 cor 14 d 40 haer eyghen lichamen verryzen sul-
Phil. 3., 51 len, ten eewighen leuen. * Ghelyc-
* Da. 12. d 21. kerwyse de onghelooighen op su-
Mat. 25. a 2 len staen: ter eewigher schande ende
d. 47 verdoemenisse.
Act. 24. d 15

Vraghe.

Magh oock dese warachtighe Ghe-
meynte Christi, wtwendighlick ce-
nighsins bekent werden?

Antwoorde.

Ia sy, in sonderheyt wt dry teeke-
nen, te weten: wt de oprechte ver-
kondinghe des woords Godes, wt
het rechtsinnigh wrichten der Sa-
cramenten, end wt het ncrstigh ghe-
bruyck der Christelicker straffen.

Vraghe.

Waerin is de oprechte verkondin-
ghe des woords Gods gheleghen?

Antwoorde

In de Wet ende den Euangelijs.

Vraghe.

Wat is de Wet?

Antwoorde.

Deu. 27. d 26 Het is een verklaringhe der God-
ende 28. b 15 licker Maiesteyt end willen, leeren.
Leu. 26. b 14 de wat men doē of laten moet: *ver-
15. 16 doemende alle menschen die den sel-
uen ouer al niet ghenoech doen.

Vraghe.

Wat

Wat is dat Euangelium?

Antwoorde.

Het is een blyde boedschap, *van Luce.2. b 10
ten seker vergheue der sonden, door Rom.3. c 14
te verdiensten onses hooghen Prie- Ephe.2.a 1
ters Christi Iesu alleene. Col.2.c 13

Vraghe.

Heb.7.10

Wat syn de Sacramenten der Ghe
eynte Christi?

Antwoorde.

Het syn heylige oeffeninghen, ih
kere wtwendige ceremonie, door
christum Iesum inghestelt: door de
welcke hy syn Ghemeynte heeft wil
n ghetuyghen, dat wy alleen door
verdiensten syngs doods verghiffe
sle onser sonden hebben.

Vraghe.

Hoe veel synder sulcke Sacramen
ten? Antwoorde.

Twee: Namelycck, de Doop, ende
et Nachtmael des Heeren.

Vraghe.

Wat is de Doop?

Antwoorde.

*Het is een heylige instellinghe Ioan.3 c 12
christi: *door de welcke alle lidma ende 4 a 1
n der Ghemeynten, (sy syn onmo *mat 28 d 19
ghe kinders oft volwassen) * mit Mar. 16 c 15
pter ghedoopt moetē werden: *in *Eph.5 e 26

G ii.

den *Mat. 28.d

den naē des Vaders, ende des Soons,
ende des Heylichen Gheests.

Vraghe.

Wat troost heefstu wt dynē Doop?

Antwoorde.

Dat ick door het bloed Christi so
sekerlick aghewassen bin, van
myne sonden: als het lichaem in dē
Doop mit water besprengt werdt.
I Ioan. 2 a 1 Voort, * dat ick altyd vergiffenis
Heb. 7 d 24 der sonden verwervuen sal, so dick-
mael als ick dat, inden gheest vā my
nen hemelschen Vader, door Chri-
stum int' gkelooue, sal begheren.

Vraghe.

Rom. 6 a 4. Waer af wertstu in dynen Doope
meer vermaent? Antwoorde.

*Dat ick my alle myn leue lāgk,
sal vā sonden vermyden: myn vleesich
mit alle syn boose lusten doodende,
end in een nieuwicheyt des leuens
wandelende. Vraghe.

Wat is het Nachtmael des Heeren?

Antwoorde.

Mar. 26 c 25 *Het is een instellinge Christi: in
Mar. 14 c 22 de welcke syn dood, door het eten
Luc. 22 c 19 des ghebroken broods, ende het
1 Cor. 11 c drincken des bekers des Heeren, ver-
kondigt werdt.

Vraghe.

Wat

Wat troost heefstu daer in?

Antwoorde.

*Dat ick door den offer des lich-
aems ende bloeds Christi , so seker
vergiffenis myner sonden hebbe,
Kende geudeert werde ten ewighē Hebr.7 d 27
neuen: als ick ter tafelen des Heeren
het brood van den Dienaer ghebro-
ken, ete, ende den Beker die my ghe-
heuen werdt, drincke, end oock als
nyn lichaem daghelicks, door spyse
ende dranck natuerlick onderhoude
werdt. Vraghe.

Waer af werdtstu, door d'Nacht-
nael, meer vermaent?

Antwoorde.

Dat ick den Heere voor dese groo-
te weldaed altyd dancken sal, ende
nyne danckbaerheyt betuyghen
mit een daghelicksche doodinghe
es ouden mensche, end een neuwic-
keyt des leuens.

Vraghe.

Wat is de Christeliche straffe?

Antwoorde.

*Het is een instellinghe Christi Mat.18 b 15
oor de welcke een yeghelyc lid- Muc.17 a 3.
taet verbonden is, synen broeder Leu.16 d 17
Christelick te vermanen, ende we- Pro.17 b 10
crom de vermaninghe ghewilligh Eccl.19 b 13
lick

Mat. 5 d 9 lick te ontfanghen: Anders so sal hy,
1 cor. 5 a 3 na het woord Gods, wter Ghemeyn
1 tim. 1 d 20 ten gheworpen, † ende den duyuel
ouerghelueert werden.

Vraghe.

Magh oock de Otierheyt boose
menschen mit den swerde straffen?

Antwoorde.

Rom. 13 a 4 Ia sy: end behoort dat oock te doe
ne, * want sy is een Dienaer Gods,
niet te vergheefs het swerd voeren-
de.

Vraghe.

Syn't oock alle kinders Gods, die
sick tot de wtwendighe Ghemeynte
Christi voeghen?

Antwoorde.

Mat. 13 d 30 f. 47. Neen't voorwaer? * Want daer on-
der syn veel beheynsde Hypocriten.
Mer die sijns alleene kinders Gods,
end leuende lidmaren der Ghemeyn-
ten, die sick in dese voorghenoemde
teecken eerlick draghen end oeffe-
nen, ende God voor een vermeerde-
ringhe der saligheyt dagheicks syn
biddende.

Vraghe.

Hoe moeten wy in onsen nood
bidden?

Antwoorde.

Mat. 6 b 9 So ons Christus gheleert heeft,
Luc. 11 a 2 namelick

Onse

Onse vader die daer bist in den
Hemelen. Gheheylight sy dys-
te name. Dyn Koningkrycke kō-
ne. Dyne wille gheschiede op ær-
len als inden hemel. Gheef ons
uyde onse dagheliche brood. End
vergheef ons onse schulden, als wy
nsen schuldenaren vergheuen.
Ende leyd ons niet in bekoringhe.
Aer verloss ons van den quadern.
Want dyne is dat Koningkrycke,
nd de kracht, end de beerlicheyt
ewigheyt, Amen.

Vraghe.

Wat begheertu in dat gantse ghe-
ed van God? Antwoorde.

Ten eersten dat al wat daer dient
tot synere eere, gheuoordert werde,
nde wederom ghewort, wat de sel-
ve is verhinderende, of synen wille
wederstaende.

Ten anderens so begheere ick hulpe
ide bystand in alle noodwendig-
cyt der sielen of des lichaems : te-
men die bekoringhe des duyuels.

Vraghe.

Wat verstaestu by dat woord, Amen?

Ant-

Antwoorde.

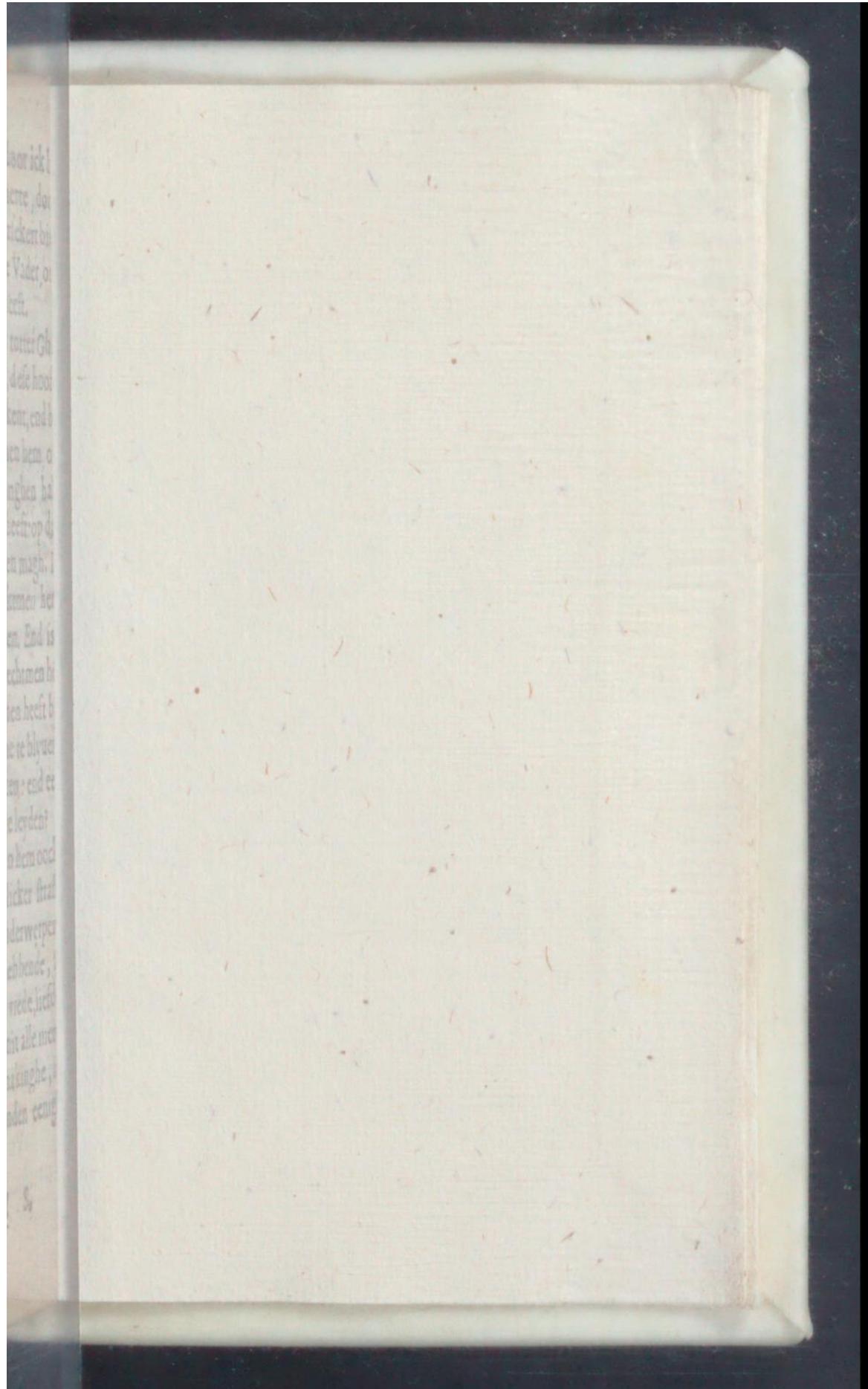
Dat is ,het sy also:waer door ick betuyghe, dat ick in myn herte , door den Heylichen Gheest versekert bin, als dat my de Hemelsche Vader , om Christi wille, verhoort heeft.

Als de ghene, die hem totter Ghemeynten begheuen wil, dese hoofd stukken inden grond bekent, end beleden heeft: so vraechtmen hem oft hy erghens in (der leeringhen haluen) eenighen twyftel heeft: op dat men hem ghenoegh doen magh. Indien hy seyt, ja, so soecktmen hem wt der Schrift te voldoen. End is dat hy gherust is? so vraechtmen he, of hy voor sick ghenomen heeft by dese voorseyde leeringhe te blyuen, end de wereld te verslaken : end een nieu Christelick leuen te leyden?

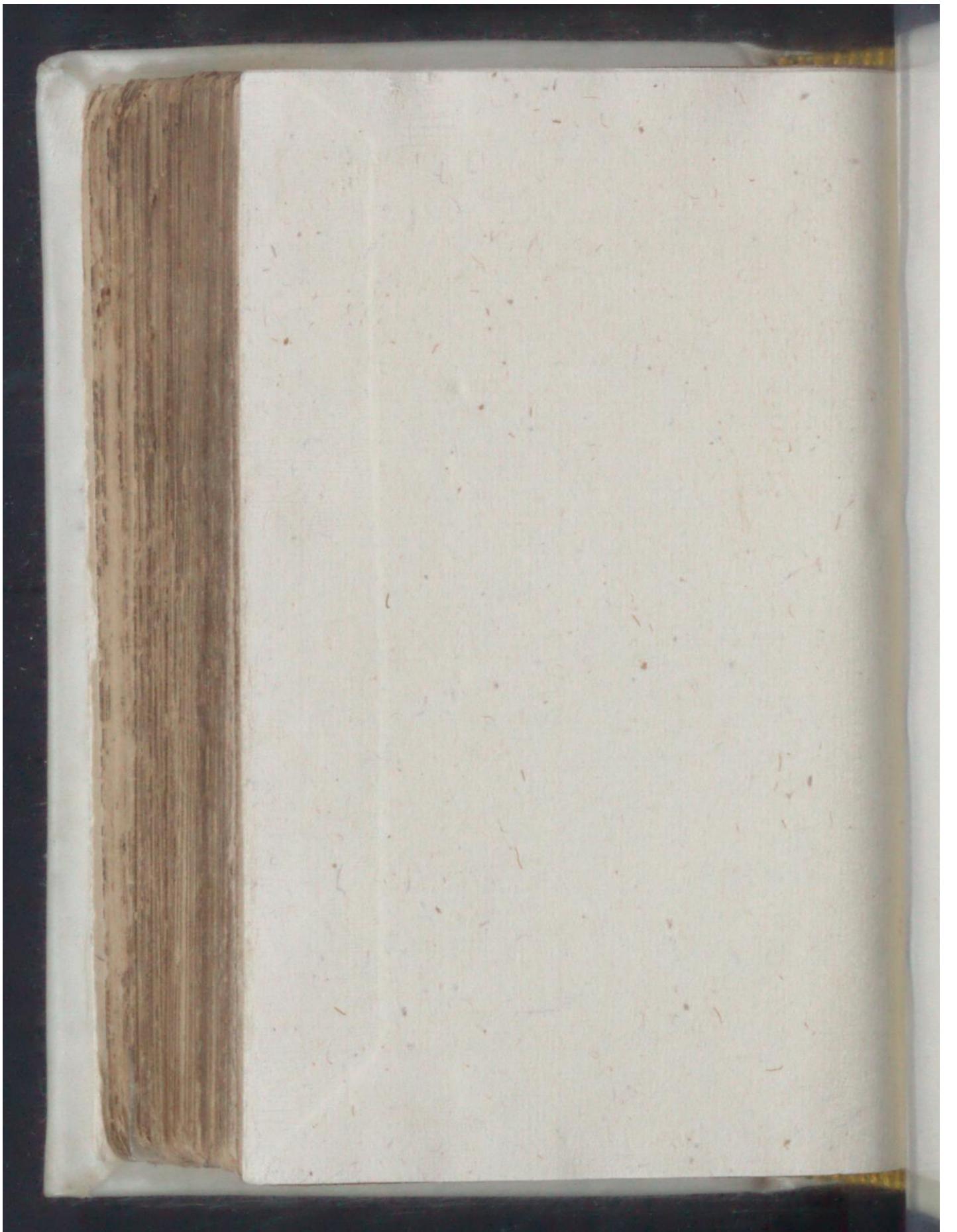
Ten eynde vraechtmen hem oock: of hy sick der Christelicker straffe wilt ghewillighlick onderwerpen;

Welck hy ghedaen hebbende , so vermaent men hem tot vrede, liefde, end eendraghtigheyt, mit alle menschen , ende tot vredemakinghe , inden dat hy mit yemanden eenigh wistaen heeft.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
7 C 16 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
7 C 16 [1]

